

Молода Україна

Журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XVI

КВІТЕНЬ — 1966 — APRIL

Ч. 134

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француженко

Редагує Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00

24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

(In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent)
President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: В. Дубина, Є. Плужник, В. Сосюра, А. Малишко, О. Олесь, І. Гушак, І. Ольховський, І. Шанковський, П. Степ, В. Лисняк, Ю. Андрущенко — Поезії. П. Мирний — Серед степів. С. Голубенко — Україна під час першої світової війни. А. Галан — Сонячний зайчик. С. Васильченко — Московський гедзь. В. Дяденко — Фортеці запорожців. З одумівського життя і праці. Різне.

З НАГОДИ СВІТЛИХ ВЕЛИКОДНИХ СВЯТ ВСІМ НАШИМ
СПІВРОБІТНИКАМ І ЧИТАЧАМ БАЖАЄМО ВСЬОГО НАЙ-
КРАЩОГО І ЗА СТАРИМ, ЗА ПРЕДКІВСЬКИМ ЗВИЧАЄМ ВІ-
ТАЄМ РАДІСНИМ — ХРИСТОС ВОСКРЕС !

ТИЖДЕНЬ ОДУМІВЦЯ

ВІДБУДЕТЬСЯ В ТОРОНТО з 7 по 15 ТРАВНЯ 1966 р.

за такою програмою:

7-го ТРАВНЯ вдень — спортові змагання, 404 Bathurst St.,
О 8-мій годині вечора ЗАБАВА в залі ім. Шевченка
482 Horner St.

8-го ТРАВНЯ — День Української Молоді. Участь беруть:
ОДУМ, Пласт, СУМ. В програмі польова служба Божа,
дефіляда, концерт. Відбудеться на площі Канадійської
Національної Виставки (Canadian National Exhibi-
tion).

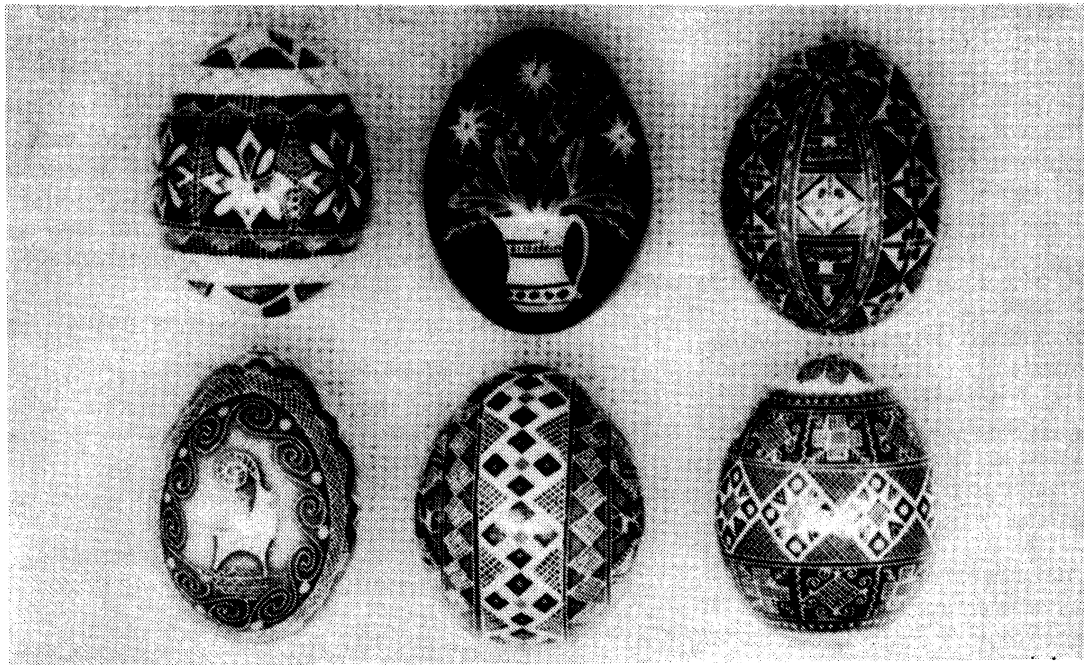
13-го ТРАВНЯ — бенкет в Mayfair Inn, 1184 The Queensway.

15-го ТРАВНЯ — Одумівський концерт в залі УНО, 297 College
St. В програмі виступ композитора Григорія Китасто-
го, мішаний і дівочий хори торонтонської філії, сольо
співи, акордіонова оркестра, деклямація, танці. Під час
тижня відбудуться також доповіді і дискусії.

Дальші інформації будуть подані по радіо на програмі "Пісня
України" та в пресі.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Весна — фото Ф. Федорова.

Василь ДУБИНА

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

*Мов сльози радості з берез
Спадають світлі роси...
Христос Воскрес! Христос Воскрес! —
Лунає стоголоса.*

*У небі соняшний вінок,
Немов Христа усмішка.
І шкаралупи крашанок
На травах, на доріжках.*

*Великдень — радість осяйна,
Великдень — наше щастя.
У нашому житті весна
Всміхається квітчасто.*

*Ми діти, для яких усе —
Утіха, радість, ласка,
Та мрію в серці ми несем
Про Край, що наче казка.*

*Ми чули від своїх батьків
Про Край, який в полоні,
Де Дніпр вихлюпує свій гнів
Землі на сиві скроні.*

*Де перейшла страшна війна,
Лишаючи руїни...
Той Край, тепліший, ніж весна,
Той Край — це Україна.*

*Там наші сестри і брати —
Обідрані й голодні.
Давай напишем їм листи
І вишлемо сьогодні.*

*Та що листи! Ми їм пошлем
Пакунки Великодні,
Хай втішаться великим Днем
Воскресним Днем Господнім.*

*Пошлем їм одіж і їду —
Все те, що вислати можемо,
Нехай, забувши про біду,
Розвеселиться кожен.*

*І хай від нас — впаде з небес
Ім пісня солов'їна.
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Воскресне УКРАЇНА!*

Євген ПЛУЖНИК

**
*

Минають дні... Минають літа...
Серце змінам відкриті...
І сум не такий, і радість не та...
...Гай-гай, Геракліте.

Ах, мудрість цитатна, — мудрість гірка!
Вона не горами двига...
Чого ти ждеш? Мерцій до бюрка:
Там книга!

Гортай, гортай, гортай сторінки,
Давним-давно пожовтілі.
Ти ж був молодий... Ти був стрункий...
Сила була в тілі...

Але ж пливуть, минають літа...
Час і горами двига.
І сум не такий, і радість не та...
І тільки незмінна книга.

**
*

День відшумів. Померхли в далині
Гір снігових блідо-рожеві перса...
Базар безлюдніє. Давно пора й мені
З крамнички затхлої цього старого перса,
Від чару цих побляклих килимів...

Що коли б я, чи інший хто, зумів
Такої простоти і пишності такої
В рядках своїх віршових досягти?
— Багато б ти чудес тоді... накоїв!

Володимир СОСЮРА

**
*

Хто в серце шле солодкий щастя струм
і образ чий, як сонце із туману,
встає в мені над бурним морем дум?..
Моя кохана.

І вдень і вніч кому дзвінкі пісні
складаю я, немов зорі рум'яній,
що розпустила коси в далині?..
Моїй коханій.

Кого я буду вічно пам'ятать
і в смертну мить любить не перестану,
йдучи у тьму, за невідому гать?..
Мою кохану

І хто в душі моїй, як дивний сад,
у біднім серці, як незгойна рана?
Хто із пустель повернеться назад?..
Моя кохана.

Андрій МАЛИШКО

**
*

Не стій, мати, та й коло хати,
Не сій по каменю тієї м'яти,
Вже ж бо насіялась по зернині
В довгій житті, у малій хвилині,
І надивилась при рідній згубі,
Як сива зозуля
на чорнім дубі.

Промітай доріжку, як є потреба,
Відчиняй ворота у дзвони неба,
Коли є турбота, коли скорбота
Йдуть сини до тебе,
як вічна рота.

Йдуть мореплавці і сівачі,
Під твоєю сльозою на кожному плечі,
Під благословеннями голосистими,
Під твоїми долонями
росянистими
І легко синам ті шляхи топтати,
І добре синам, як є рідна мати!

О. ОЛЕСЬ

**
*

О ніч чудовна і чудова!
Ще вчора сівсь сніг рясний, —
Сьогодні ж теплінь і понова,
І проріст трав, і день ясний...

Знай, — те ж колись і з людьми буде...
Я вірю в диво! Прийде час, —
І вільні й рівні встануть люди
І здійснять мрії всі ураз!

Іван ГУЦАК

**
*

Україно, заради тебе
Подолаю світи галактик,
Марсіян почастую хлібом,
Що спекла на дорогу мати.
І вернусь...

Бо мені потрібно
Біля Бугу лан упорати!
Там, в лунках
космічних висотах
Ближче стануть
Земля і люди...

Буду славить земну роботу,
Неспокійний наш мирний
будень.

СЕРЕД СТЕПІВ

(Уривки)

Доводилося вам їздити пізньої весни чи раннього літа по Україні? Міряли ви її безмірні шляхи зелених та рівних степів, де ніщо не забороняє вашим очам виміряти її вздовж, і вишир, і впоперек, де одні тільки високі могили нагадують вам про давнє життя людське, про бої та чвари, хижацькі заміри та криваві січі, де синє небо, побратавшись з веселою землею, розгортає над нею своє блакитне, безмірно-високе, безодньо-глибоке шатро; де тоне ваш погляд у безкрайому просторі, як і ваша душа — у безмірній безодні того світу та саява; синьої глибини та сизо-прозорої далечизни?... Якщо вашим очам доводилось хоч раз бачити все те, то не забути вам того довіку.

Ось ранок... Ясний та погожий ранок після короткої ночі. Зірочки кудись зникли-пірнули у синю безодню блакитного неба; край його горить-палає рожевим огнем. Червонуваті хвилі ясного світла миготять серед темноти; понад степом віє її останнє зітхання. Положисті балки дрімають серед темної тіні, а високі могили виблискують срібною росою. Піднімається сизий туман і легесеньким димком, чіпляючись за рослину, стелеться по землі... Тихо, ніщо не шерхне, ніщо не писне... Ось зразу шугнуло світлом, наче хто торкнув головешку, що, догоряючи, тліла — і сизе полум'я віхтем знялося вгору серед чорного жару. Вітрець легенько дихнув; поблизу в траві засюрчав коник; десь далеко удалив перепел, а там над шляхом понеслась-полилася, наче срібний дзвіночок, жайворонкова пісня. Недалеко від неї розкочується друга; перепели в траві розпочали перегукування; коники один перед другим навперейми сюрчали... Рушився більший вітрець і пішов-похилив по траві, котячи непримітну хвилю, виграючи срібною росою... Ще надало світла; ще раз кинуло з-за гори рожевим огнем... Крайнеба, мов кармазином вкрите, мигоче, пашить, мов личенко сором'язливої дівчини. Аж ось, здається, наче хто приснув! З-за гори скакнула невеличка іскорка серед рожевого саява й довгою променястою стрілою перетяла увесь степ; рядом з нею стелиться друга, а третя мчить навздогінці... Ось цілий пук знявся! цілий оберемок мчить! І на далекому небосклоні заграв-засвітив край іскристого кола... Зраділа земля: усміхнулись високі могили срібною росою; закурились положисті долини пахучим туманом. Жайворонки, як не перервуться, щебечуть, перепели хававкають та падьпадьомкають, а неугавні коники завели в траві таке сюрчання, аж у вухах ляскотить... Сонце! Сонце! се тебе, довічний світе, стрічаючи, вітає земля... "Геть собі все темне та зле, цур тобі лихе та недобре!" Прокинулася світова мати, показала нам личенько красне! Слав її, пишная земле, молись до неї, живий світе! Мчися їй на зустріч, тихесенький вітре і пригортай, продимай стежки

і доріжки, щоб наша мати не запорошила дорогої сукні!.. Співає кругом вас увесь світ, все живе; і ваше серце, тріпаючись, як пташка під сіткою, підспівує світові, б'є і дзвонить у глуху дошку вашої груднини. Яка то радість його огортає, яке нестямно хороше почуття його колише!.. Ваше тіло щипає привітний холодок, ваші очі веселить краса світова, вашу душу чарує його щастя... Ви почуваете, що ви — частина того світу, невеличка цяточка його живого тіла, непримітний куточок його безмірної душі. Його мука — ваше лихо; його радість — ваше щастя, його втіха — ваша забавка. Скажи ж мені, царю земний — чоловіче, що твоє, а що світове?

Мовчить цар землі: зачарований світовою красою, він наче дрімає... Ось десь узаявся невеличкий кібчик і, виголошуючи свою голодну пісню, високо знявся над вашою головою. Серед прозорого світла чорніє його блискуче пір'я, широко розпросторені крила ледве тремтять у чистому повітрі; здається, мов хто спустив його на непримітній ниточці з самого неба і держить над землею.

...Ось ви виїхали на невисоку гору. Сірим змієм плазує шлях з гори в долину поміж зеленою травою безкрайого степу. Ясне сонце геть підбилося вгору, розсіває своє золоте марево по зеленій долині. Ні пером не списати, ні словом не сказати тієї несподіваної краси, якою до вас усміхнулася долина!

Зелена трава горить-палає зеленим огнем, на її довгих листочках грає і сяє, мов самоцвітне каміння, чиста роса; то стрільне вам у вічі тоненькою голочкою жовтого світла, то зачервоніє круглою горошиною, то засиніє синьоцвітом, то посипле зеленими іскорками...

Ви дивитесь і дивуетесь; вам здається, що ви їдете не по вбитій дорозі зеленого степу, а якимсь невідомим краєм краси, та чару, та вільного пахучого повітря. Вам легко дишеться, легко живеться. Все, що вас колись давило та смуток будило, зникло. Знову любі та милі почуття почали вас огортати, сні якісь душу колишуть; з самого глибу серця вириваються думки непримітні, гадки легкокрилі, самі мчаться і вас мчать за собою... Куди? Не питайте! Не шукайте!

...Оце настає вже день. На небі ні хмарочки, ні плямочки; високе та синє, воно дедалі починає жовтіти; не то що від сонця, — і від нього починає пашіти і гріти. Степ струснувши з себе росу та зігнавши непримітні тіні, горить рівним жовтозеленим колбором. Висока трава починає гнутись-хилитись, поверх неї тільки гарячий вітер гуляє та сонце разсіває своє пекучо-іскристе проміння.

А сонце підпливає все вище і вище, пече все дужче та дужче: стає душно аж млосно.

...Ще недавнечко вас пекло і палило, ще недавнечко ви не знали, де дітися серед рівного безкрайого степу; а тут де не взялася гора й ліс по горі густий та високий. Страшенне дуб'я гордо повиганяло свої голови вгору, широко розпросторило гілки на всі боки. Гінка бугилова та широколисті лопухи примостилися коло них у холодочку — розкошують; по широких полянах молода ліщина з жовтозеленим листом гріється на сонячній спеці. На низах кущі темнозеленої калини посхиляли віти додолу, по них солов'ї неугавні засіли, безперестанно несеться їх щебетання вподовж усього лісу. Невеличкі пташки сперечаються з ними своїми піснями — цьомка та причмокує в чорнобилі кропив'янка, щось белькоче чижик з високого в'яза, віщує літа сива зозуля, жовтобрюха іволга перегукується з одудом, а з кущів ліщини йде-несеться важке горличчине туркотання...

...Мати вроди, красо світова! Де ти береш такі пишні барви, кольори блискучі? Який мистець, якою талановитою рукою наложив їх на тебе так густо та рівно, так втішно та мило і покрит зверху чарівним світлом, наче золототканим серпанком?

...Краю мій! родину моя! Багато по тобі пройшло-потопталося літ і віків, багато розлилося сліз та горя, посіялося кісток та крові; та не захаяло це твоєї пишної краси, твого безмірного достатку.

...Ви на горі, на самому шпильочку. Від вас по праву руч збігає вниз шлях, наче змій-велетень, в'ється він поміж деревом, а по ліву — яри та бескети, непролазні хаці та гострі голови червоно-

го глею, а прямо перед вашими очима розіслалася долина. Сама наймисливіша ткаля не затче такої рясної плахти, як мати-природа заткала на диво людям ту широку долину! Зелені луки з пишними квітками стали їй за основу; поодинокі кущі зеленого дерева порозкидалися темним затканням. Над річкою село з білими хатками та вишневими садками облягло її узорчатою лиштвою, а чиста річка оторочує синьою гальочкою. В її темній глибині відбивається і ліс, і село з хатками та садками, і небо безодне та синє з білими наче павутиння хмарками, і сонце пекуче та ясне з його незвичайним сявом.

...Сонце блискучим покотьолом котиться до спокою; його, здається, так мане та невідома далечинь за горою, що вся загорілася, аж палає рожевим полум'ям.

..Ось сонце ще більше осіло; — мов скиба стиглого кавуна, червоніє воно тільки половиною. Ось і половина зменшується... тільки четвертина... далі — скибочка... кільце тільки... ось і воно пливе-зникає. Зразу кинуло вам у вічі темнотою, а через хвилину серед червоного зарева заходу знявся здоровенний блискучий стовп, шугаючи високо в небо своєю широкою верховиною... Небо нахмурилося, темніє; степ вистилає густа чорна тінь. Жайворонки спускаються нижче, тихнуть, сідаючи на землю; коники перестають перегукуватись в траві, одні перепели неугавно падпадьомкають. Серед високого неба, на його темносиній оселі починають загорятися зірочки. Синє небо темніє, виблискуючи зірочками ясними, мов хто розіслав над землею оксамитний полог, оздобивши його золотими гудзиками.

*****

*****

Іван ОЛЬХОВСЬКИЙ

**
*

*Комусь там сниться тепле літо,
Зелені верби над Дінцем.
Мені ж крізь зиму шепче літо,
Весна махає рукавом.
І в даль ведуть мене стежини
На журавлину сіножать,
Де цвіт ламають, цвіт калини,
Гурти закоханих дівчат.
Їх сміх бринить на оболоні,
Качат полоха в комишах.
Човни сумують на припоні,
І ти з осмутою в очах...
...Сідай, дівчинонько, зі мною,
Сідай в човенце — смуток пріч —
Та й попливемо за водою
Коханню нашому навстріч.*

Ігор ШАНКОВСЬКИЙ

СУЧАСНІСТЬ

*Сміються сльози на трояндах білих
під ранній шепіт молодого листя,
а вітерець по пелюстках дозрілих
крільми бджілок брениць на рос намисті.*

*Гуляє обрій вирваний з-під хмари,
ракетним дзьобом димку вслід волочить,
баранячі стривожились отари —
на жовте сонце піднімають очі.*

*І сліпне темність плямами в орбітах,
погасле око — звідусь простори;
ковальська сила в кузні цього літа
із іскрами під молотом говорить.*

1966

Сергій ГОЛУБЕНКО

УКРАЇНА ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Коли півстоліття тому слідом за пострілами в Сараєві загреміли громи першої світової війни, мало хто думав, що у висліді її, мимо страхітливих руйнувань і страждань, український нарід здобуде хоч і на дуже короткий час свою суверенну соборну державу. Але українські досягнення попередніх десятиліть уможливили це і ще набагато раніше викликали занепокоєння всіх ворогів української незалежності і особливо головного поневолювача України — царської Росії.

Буйний розвиток українського національно-культурного життя на Наддніпрянській Україні та особливо великі українські культурні і господарські успіхи в Галичині, зростання творчих сил, визначні досягнення на національно-політичному, економічному та культурному полі, широка діяльність освітніх товариств, гімназій, банків, кооператив, а рівнож занепад москвофільства стали все більше привертати до себе увагу лютого ворога будьяких проявів української незалежності — російське самодержавство. З ненавистю дивилося воно, як Галичина ставала базою для підтримки національно-визвольного руху на Наддніпрянській Україні, осередком "мазепинства" і "крамоли", як говорили російські великодержавники. Українські маніфестації в Галичині з нагоди століття з дня народження Шевченка ще більш роздратовали чорносотенців, які погрожували у слушний момент вішати всіх "зрадників" на ліхтарних стовпах.

Стурбовано стежили за піднесенням українського національного життя і польські кола в Галичині. Безглузді процеси невинно обвинувачених у москвофільстві українців, що відбувалися в Галичині, давали змогу полякам вилити всю свою лють на українців, з якими вони щойно ніби прийшли до згоди в справі участі в реформованому галицькому сеймі.

Напруження австрійсько-російських відносин від часу анексії Боснії та Герцеговини віщувало близьку війну, і російські імперіялісти гарячково готувалися до неї, передбачаючи, що з її початком прийде зручний час для знищення всіх національних здобутків українського народу не лише на наддніпрянських землях, але і в Галичині, в цьому ненависному для чорносотенців скупченні сепаратистів. Завоювання Галичини і викорінення в ній всяких ознак сепаратизму було одним із основних завдань російської політики.

Можливість до цього прийшла швидко. 28 червня 1914 року сталося сараєвське вбивство, і місяць по ньому, 28 липня, Австро-Угорщина оголосила війну Сербії та обстріляла Београд. За Сербію вступилась Росія, яка проголосила загальну мобілізацію. У відповідь на це Німеччина 1 серпня, а Австро-Угорщина шість днів пізніше виповіли війну Росії, а згодом її союзниці — Франції. Рівночасно вступили у війну Бельгія, Англія та Японія, а далі й інші держави світу.

Коли спалахнула світова пожежа, російські великодержавники кинулися виконувати свої програмові задуми проти України. Розпочавши війну з широких багатослівних декларацій про спільність інтересів Росії та всіх поневолених Австрією слов'янських народів, яких росіяни ніби йшли визволяти, самодержавство започаткувало на підвладній йому українській землі руйнівницькі акти, що нагадували 1863 і 1876 роки, тільки в незрівнянно більшому і ширшому розмірі. Російський уряд вирішив знищити всі здобутки українського народу.

Вже на другий день війни, 2 серпня 1914 року в Києві було закрито українську газету "Рада", а трохи згодом і всю українську пресу. Коли редакція "Ради" склала "слізне" прохання "його високопревосходительству господину командуючому військами київської воєнної округи", генералові Бухольцеві про дозвіл на дальше видання закритого часопису, генерал Бухольц на їх поданні написав: "Не дозволяю. Хай краще не просять".

Припинились усі українські політичні видання. Київська цензура, яку очолювали давні вороги української справи, користуючись з того, що дозвіл на видання книжок перейшов до військових чинників, проголосила, що дозволятиме видавати лише такі українські книги, які друкуватимуться за загальноросійським правописом. Це беззаконне відновлення указу 1876 року, скасованого під час революції, на практиці призвело до припинення всіх ще не заборонених неполітичних українських часописів і до відібрання у них дозволу на право видання.

Розпочалися процеси проти різних авторів часом навіть найневинніших творів, і тим припинено всяку літературну та видавничу працю в Києві. Намагання деяких українських редакторів, видавців та авторів перенести свою діяльність кудись за межі впливу київської адміністрації та її войовничих цензорів не давали успіху, бо їх зустрічали коли не заборонаю одразу, то різниці несподіванками. Наприклад, в Одесі жадалось, щоб рукописи надсилали до цензури обов'язково в трьох примірниках, інакше видання конфісковували і друкарню закривали. Так припинили своє існування київське видавництво "Згода", харківське "Гасло", одеське — "Основа", московський "Промінь". В таких умовах українське письменство замовкло, не маючи притулку ніде. Нелегальні видавництва "Боротьба" та інші не могли втриматися через технічні труднощі.

В парі зі знищенням усіх часописів і заборонаю всякого українського друкованого слова на Наддніпрянській Україні розпочалися страшні репресії українських культурних діячів. Багатьох з них було заарештовано і вивезено. Професора М. Грушевського заарештували і по кількох місяцях

тюремного ув'язнення вислали до Казані. Російські великодержавники широко скористались з того, що прийшов слушний час для знищення всього українського національного руху. Так сказав сам російський міністер закордонних справ Сазонов.

Тяжку трагедію пережили і західноукраїнські землі. Розуміючи, що в тій війні вирішується доля також і їхньої батьківщини, українці на західних землях розгорнули жваву діяльність. 1 серпня в день виповідження Німеччиною війни Росії, у Львові створилась Українська Головна Рада з представників чоловічих політичних партій на чолі з Костем Левицьким і вже 3 серпня, за три дні перед виповідженням Австрією війни Росії, звернулася з маніфестом до українського народу, закликаючи його до зброї та боротьби проти одвічного ворога України — російського самодержавства. Управи стрілецьких організацій були об'єднані в Українську Бойову Управу, яка стала творити власну мілітарну силу — загони Українських Січових Стрільців. Зі свого боку східні українці, що перебували в Галичині, створили 4 серпня Союз Визволення України, свою політичну репрезентацію, що мала боротись за самостійність України.

Війна почалась дебютом галицьких москвофілів, провідники яких на чолі з Дудикевичем вибралися в Росію і склали до царських ніг долю своєї батьківщини, прирікши тим на смерть тисячі своїх земляків у Галичині, на яких люто помстилася польсько-австрійська адміністрація в краю.

З перших днів війни величезне російське військо, скупчене на австрійському кордоні, розпочало навальний наступ в глиб Галичини з метою якнайскорше розгромити джерело визвольного руху і тим раз назавжди покінчити з українським питанням. Розбивши в боях австрійську армію, 3 вересня 1914 року росіяни вступили в Львів. Швидко просуваючись вперед, вони лицемірно запевняли галицьке населення, що йдуть визволяти його від австрійського поневолення, що вони і галицькі українці є єдинокровними братами, дітьми одного народу. Це особливо підкреслював верховний головнокомандувач великий князь Николай Николаевич у своєму маніфесті, яким проголошував "приєднання Галицької Русі до Великої Росії".

За короткий час Галичину було зайнято і обсаджено новою російською адміністрацією на чолі з графом Бобринським. Дудикевич з товариством прибув також, і москвофіли, ставши господарями на рідній землі, кинулися нищити все, що нагадувало їм їхню недавню ганьбу, безсилля і зраду та допомагати катам "матір катувати".

Почалось небачене в історії цивілізованого людства винищення всіх здобутків української культури. Де тільки з'являлося російське військо, там одразу завмирало національне життя. Окупанти припиняли видання українською мовою, зачиняли школи, руйнували "Просвіти" та всі інші навіть чисто економічні організації, шматували і палили українські книжки, заарештовували і вислали до Росії небезпечних і підозрілих ук-

раїнських діячів. У Львові був знищений весь книжковий фонд Ставропігійського братства.

З приводу всіх тих нечуваних актів вандалізму письменник Володимир Гнатюк писав, що всі українці одержали "практичну лекцію того, як то наші літературні пам'ятки гинули в старину, в X — XVIII ст., та зрозуміти, чому копії деяких наших пам'яток заховалися на далекій півночі, а в нас і сліду по собі не лишили. Адже Торки, Хозари, Берендії, Печеніги, Татари, Турки і всякі інші племена, що перевалювалися через нашу етнографічну територію, не могли оказувати більше зрозуміння для нашої культури від теперішнього "христолюбивого воїнства".

Урядування і навчання українською мовою припинилось. Почалося переслідування греко-католицької Церкви. Унію стали силоміць замінити православ'ям. Митрополита Андрея Шептицького вивезено до Росії та ув'язнено в одному з монастирів. Сотні греко-католицьких священників, що не хотіли зрікатися батьківської віри, були заслани до Сибіру. Натомість до Галичини надсилали московських священників, які під керівництвом холмського єпископа Євлогія почали силою обертати місцеве населення на православ'я. На місце, де не було греко-католицького священника через його від'їзд чи заслання, надсилали православного духовника. Там, де греко-католицький парох був, його намовляли прийняти православ'я, а в разі відмови змушували громаду підносити прохання про надсилку на його місце православного священника.

Дорадниками російської влади стали галицькі москвофіли і поляки. Російські поліцейні та військові уряди чинили всляку сваволю, знущалися з людности, грабували її, місцями вислали всіх священників, інтелігенцію, свідоміших міщан та селян, звірячими засобами захоплювали людей, тягли до в'язниць і етапами відправляли на Сибір незалежно від віку, стану здоров'я і ступеня "провини". Кількість заарештованих, засланих і загиблих була величезна. Один лише український комітет допомоги в Києві зареєстрував 15 тисяч таких людей, але це були далеко не всі. Вивозили навіть психічно-хворих і глухонімих, додаючи їх до ешелонів для рахунку замість тих, що відкупилися хабарами. Багато людей гинуло в тюрмах, під час довгих виснажувальних переїздів та на нових місцях поселення. Галичина була страхотливо знищена тією окупацією.

Спостерігаючи страшні руїни і муки народу, поет Олесь писав про Україну:

*"Тебе нема!" Чому ж над місцем тим,
Де ти стоїш, так спішно їм?!
Кому показують дорогу?
І так знущаючись, над ким
Свою справляють перемогу?!*

А тим часом петербурзьке "Новое Время" тріумфувало з приводу здобуття Галичини і тишилося "перемогою."

— Здається, з українським питанням уже покінчено. Полякам треба визнати їх права, а для українців має бути російська мова і література," — сказав намісник Галичини, граф Бобринський

під час свого тріумфального приїзду до Росії на весні 1915 року, коли росіяни здобули останню австрійську твердиню в Галичині — Перемишль і, здається, міцно і остаточно приєднали західньоукраїнські землі до єдиної під'яремної імперії.

Але воєнне щастя мінливе. Навесні 1915 року стався пролом російського фронту в Карпатах, і австро-німецькі армії знову зайняли майже всю Галичину. Відступаючи, росіяни нищили все на своєму шляху, вивозили всякі цінності і примушували населення евакуюватись в глиб Росії. Виїздили також усі ті, що боялись повороту польської адміністрації і німецьких та угорських військ, які не розбиралися в місцевих відносинах, не вміли розрізнити місцевого українця від ворога-росіянина і поводитися в Галичині як на ворожому терені. Поїхало і багато тисяч західньоукраїнських селян, що їх спокусили росіяни обіцянками багатих земель і грошей у Росії. На тих, що залишилися, з поновним приходом австрійців і мадярів впали страшні наклепи і доноси поляків, обвинувачення в москвофільстві і зрадництві. Тисячі невинних українських людей з інтелігенції та селянства гинули в тюрмах і на шибеницях, десятки тисяч були ув'язнені в концентраційних таборах, де масово гинули через неможливі умови життя та нелюдське поводження поляків і австрійців.

Але, не зважаючи ні на що, західні українці не дали залякати себе тими репресіями і не припиняли своєї діяльності. Їхні Січові Стрільці в лавах австрійського війська довели свій героїзм і відвагу та здобули низку перемог над ворогом, з яких найвидатнішою була на Маківці. Організована 5 травня 1915 року у Відні Загальна Українська Рада, як репрезентант українського народу в межах Австрії взяла в свої руки політичний провід над українцями Галичини і Буковини. Вона зажадала від австрійського уряду виділити українські землі Галичини і Буковини в окрему українську автономну провінцію. Це не було здійснено лише через інтриги поляків. Складений з українських наддніпрянських емігрантів Союз Визволення України визнали Німеччина і Австро-Угорщина, як політичне представництво наддніпрянських українців. Обидві організації в тісній співпраці розгорнули жваву діяльність, змагаючись за самостійну Українську державу над Дніпром і за коронний автономний край в Австрії.

Наддніпрянські українці на рідних землях, перебуваючи в союзі з російськими лівими фракціями Думи, думали знайти якусь спільну базу для оборони інтересів свого народу. Але прийнята в Росії "внутрішня згода" під час війни в інтересах її успіху давала урядові цілковиту волю, а українці, що з початку війни зазнали на собі весь її справжній сенс і перебували в опозиції до загального патріотично-шовіністичного чаду, стали в очах уряду єдиними внутрішніми ворогами.

Ніхто не протестував в Думі з приводу прилюдної заяви міністра закордонних справ Сазонова, що український рух у Росії створено на німецькі гроші. Всі скарги на незаконні репресії та всі матеріали про страшне руйнування Галичини,

надіслані прихильним партіям, приймалися зі співчуттям, але без піднесення цього питання, бо навіть щирі приятелі українців вважали неможливим у складний воєнний час утруднювати становище уряду через таку незначну дрібницю, як "переслідування українців". А вороги українців, такі як проф. Струве та інші використовували це в своїх цілях і нищили все, що мало українські ознаки.

Трагедія України тривала далі. Коли німецька інвазія досягла підвладних Росії українських земель Холмщини, Підляшшя, Волині, Поділля, російська військова влада збройною силою почала виселювати все населення у далеке запілля. Переселення робилось нелюдським способом. Люди йшли і масово гинули на шляхах. Їх вантажили ніби худобу в потяги і відправляли в переповнених товарних вагонах до Казані, Пермі, за Урал. Було застосовано багато зловживань з таємною метою винищити більше українців.

На місцях заслання не дозволяли створення українських комітетів для допомоги біженцям. Не давали виділяти українців в окремі колонії, забороняли організацію українських шкіл для дітей, в той час, як польські, литовські і латишські школи функціонували. Галицькі біженці і полонені були віддані під нагляд польських уповноважених навіть за Волгою і в Сибіру.

Невимовні страждання, вигнання з рідного краю і розкидання по чужих землях величезних мас українців, голод, хвороби, всілякі злидні спричинилися до загибелі сотень тисяч нашого народу та страшної руїни в краю, що своїми фатальними розмірами дорівнювалась хіба часам Великої Руїни 70-х років XVII століття.

Врешті військова поразка на фронті, відступ з Галичини і втрата деяких західніх земель приналежних Росії, викликали широкий громадський рух у Росії і значно послабили войовничо-шовіністичний настрій російського громадянства. Аж тепер йому стало ясно, що загарбницька політика в Галичині чимало сприяла провалу справи "воз'єднання під'яремної Русі". "Російський уряд відіпхнув рідну нам українську людність і затьмарив світле лице великої визвольної війни", — заявив Павло Мілюков на короткій сесії Думи, скликаній у першу річницю війни 1 серпня 1915 року. Було згадано і про репресії над українцями, внесено та поставлено урядові запитання з того приводу. Українське громадянство нагадало про всі ті муки, які йому довелося перетерпіти і вимагало, як мінімальну потребу свого життя — запровадження української мови в народній школі.

Побачивши повний крах російської "визвольної місії" в Галичині, Дума змушена була засудити жорстокості російського війська. Під час поновної окупації Галичини і Буковини в 1916 році вже не було таких переслідувань українців, як попереднього разу і були навіть дозволені українські школи.

Ширшою й активнішою була діяльність українців по другий бік фронту, де вони мали для цього більші можливості. Члени Союзу Визволення України заходились виховувати в національ-

Повідомляємо все членство УРДП і українське громадянство, що в середу 26 січня 1966 року о 1 год. 15 хв. дня в одному із шпиталів міста Клівленду (США) через хворобу серця відійшов від нас славної пам'яті учасник визвольних змагань, Полковник Армії У. Н. Р.

Юрій Олексійович Загородний

член місцевого осередку УРДП, громадсько-політичний діяч, один з організаторів відділу ОБВУА в Клівленді і його перший голова, один із перших засновників Т-ва Сприяння УНРаді і довголітній його голова, перший голова парафіяльної ради і один із засновників Української Автокефальної Православної Парафії св. Тройці в Клівленді, щирий патріот, негнугий борець і оборонець української державности, прихильник і співпрацівник ОДУМ-у та постійний передплатник "Молодої України". Покійний народився 3-го квітня 1893 року в Україні на Поділлі. Залишив у смутку дружину Ольгу і сина Олега — службовця американської морської флотії. Низько схилиючи голови перед славною пам'яттю небіжчика, висловлюємо щире співчуття родині покійного, однодумцям, побратимам по зброї та організаціям, до яких він належав.

Управа ОУРДП в Клівленді
Управа Т-ва Прихильників УНР в Клівленді
Управа ОДУМ-у в Клівленді.

ному душі населення тих українських земель, що були окуповані австрійським і німецьким військом. Вони провадили також масову виховну роботу серед українців-воєнків царської армії, що потрапили до полону. Для таких полонених були організовані окремі табори і з них зформувалось кілька дивізій українського війська. Було розгорнено широку пропаганду в користь української справи в країнах, що воювали проти Росії і в неутральних державах, підготовлюючи політичний ґрунт для самостійности України після очікуваного розгрому Росії. Ці заходи зміцнювали надії українського суспільства на зміну курсу по відношенню до українців після війни. Деякі обіцянки щодо цього робив австрійський прем'єр Штірк, вневдовзі забитий.

Коли цісар Франц Йосиф, бажаючи викликати симпатії поляків і спертись на них, видав декрет про поширення польської автономії в Галичині так далеко, як можна лише її погодити з приналежністю краю до Австрії, нарада українських парламентаристів під головуванням Юліана Романчука заявила, що український нарід ніколи не визнає польського панування в Галичині і не зречеться своїх прав на національну автономію і створення українського коронного краю.

Вибух революції в Росії, що її започаткував у

день Шевченкових роковин 1917 року збройний виступ українського Волинського полку в Петрограді і створення Української Центральної Ради в Києві викликали величезне піднесення в Галичині. 3 травня 1917 року в австрійському парламенті Євген Петрушевич заявив, що Галичина і Волинь належать до українських земель і приєднання їх до Польщі розглядатиметься як насильство над принципом самовизначення народів.

Нова активізація фронту в 1917 році, ще одна російська інвазія в Галичині і поразка, що стала виключно завдяки німецькій допомозі, довела мілітарну вичерпаність обох імперій — володарів українських земель і потребу самим українцям рішучіше виступити в обороні своїх прав. У відповідь на III Універсал Народній Комітет Галичини вислав Центральній Раді привітання і запевнив, що західні українці непохитні в своїй волі мати український коронний край, а якщо австрійський уряд не здійснить це, — приєднатись до Української Народньої Республіки.

Рівночасно з Берестейським миром і визнанням самостійности України урядами центральних держав був укладений таємний договір про виділення Галичини і Буковини в окремий коронний край. Цього договору Австрія не виконала.

Але вже наближалася катастрофа на фронті і розвал Австро-Угорської імперії. Всенародні Українські Національні Збори проголосили 19 жовтня 1918 року Українську державу на західноукраїнських землях. 1 листопада Українська Національна Рада перебрала владу над цілим краєм, а 22 січня 1919 року в Києві було проголошено злуку всіх українських земель.

Так у висліді першої світової війни створилась хоч і на короткий час Соборна Українська Держава. Короткотривалість її існування пояснюється і збройною інтервенцією могутніх сусідів, і небажанням Заходу сприяти молодій державі, і втомленістю українського народу багатолітньою війною, і браком єдности та однозгідности всередині українського табору. Але наука історії вчить нас врахувати все це і в майбутньому здійснити величне завдання, яке вже було довершено, але якого ми не змогли тоді вдержати.

Василь ДУБИНА

БАРВІНОК

*Перед мене несходими дали
І дороги, наче полотно.
Розцвітає в голубій печалі
Росяний барвінок під вікном.*

*Ніби дома, на моїм дворці...
Де ж ви, де ж ви, райдужні літа?
Чужина, як дике кладовище,
Серце тихим сумом огорта.*

*Порвана життя мого сторінка,
Вже її ніколи, не знайти.
Розцвіти ж мені, чужий барвінку,
Рідним цвітом, щастям розцвіти!*

Анатоль ГАЛАН

СОНЯЧНИЙ ЗАЙЧИК

Скільки радості приносив він у дитинстві Маркові. Та й не лише йому самому. Дитяча пам'ять не занотувала травневого ранку, схиленої перед образами материнської постаті, її гарячої просьби:

— Боже, врятуй мого сина!

Тоді в селі лютувала страшна хвороба — шкарлятина. Діти мерли кожного дня. Тесляр Юхим, за прозвиськом Баклажан, відкинув усі інші господарські замовлення й робив трунки — на три, п'ять і сім років, бо чомусь найбільше чіплялася хвороба в цьому віці.

Трунку було вже приготовано й для Марка. Вона стояла в сінях, прикрита ганчір'ям, нефарбована, з білих дощок. Її ще мали обтягнути матерією, блакитною, чи рожевою, бо ж так годилось.

Марка покинула свідомість. Він лежав, розпашілий, тихо постогнував, відлітав на той світ, краючи серце матері.

— Боже, врятуй мого сина!

І раптом у кімнату вскочив сонячний зайчик. Трохи затримався на підлозі, а тоді перебіг на Маркове ліжко, на ті бідні, страдницькі дитячі груди.

Ось здригнулися повіки, розплющились запалі очі, бліді руки звільнилися з-під укриття.

— Мамо... Сонячний зайчик!

Руки ловили зайчика, а мати плакала світлими сльозами й шепотіла:

— Дякую Тобі, Боже! Дякую Тобі!

Батько не схотів повертати Баклажанові нежитої трунки, виніс на двір і порубав її на тріски, а тріски спалив у печі. Мовляв, щоб і духу не лишилося від того паскудного приладу.

Сонячний зайчик завжди був бажаним гостем, його любили і діти, й дорослі. Пізніше, уже в школі, Марко та його ровесники навчилися робити штучних зайчиків: ловили на уламок дзеркала сонячне проміння й скеровували його на велику чорну дошку, а то й на вчителя. Учитель був лагідної вдачі, не сердився, лише допитував, хто має дзеркало. Звичайно, ніхто не признавався, й жарт було повторювано при кожній сонячній погоді.

Пригадується перший ранок після Маркового весілля. Він прокинувся раніше від своєї молодої дружини, прокинувся, бо щось тепле й світле лізло в очі.

— Зайчик! Наталочко, проснись, глянь... Це — добрий знак для нашої спільної дороги!

І дорога, справді, була добра. Ось уже наслідник, а пізніше наслідниця ловлять у своїх ліжках сонячних зайчиків, ганяються за ними по кімнаті, шукають дірки, через яку він вискочив і подався кудись на вулицю, між дерева.

Сонце... Що без нього робили б люди? Трапляються безсонячні дні, і тоді зникає лагідний настрій, сіріють думки, чогось не вистачає на-

вколо... То нічого, що рік за роком "линяє" наша молодість. Такий закон, непереборний і вічний. Важливо зберегти радість, зберегти сонячного зайчика в душі...

Десь далеко позаду село. Воно вже й не вернеться, хіба вдасться поїхати, поклонитись йому й подякувати за всі ті великі й малі радощі, якими воно нас обдаровувало в дитинстві й юності.

Навколо — гомінке місто. Шум і рух, рух і шум. І треба бути дуже звинним, щоб лавірувати в цьому русі, не зіткнутися з ним.

Марко не раз хвалився приятелям, що він витягнув у життєвій лютерії щасливий квиток... Жодних хвороб у родині, жодних неприємностей на роботі. Звичайно, людина ніколи не буває задоволена з того, що має. Хотілось би їй перевершити саму себе, піднятися у надземні висоти, ширяти гордим орлом у тих висотах. А зрештою добре й так. Марко лише від покійних батьків знає про злидні й утиск, про те, що існують держави-мачухи, де нещадно знущаються над дітьми-народом, та ще й вимагають подяки за знущання. Химерний світ! Він давно вже не має Бога в серці, він поклоняється речам, а не вічним цінностям, тому й невдачі на кожному кроці, тому загальне озброєння, холодні й гарячі війни.

Цього вечора Марко повертався додому в піднесеному настрої. Завтра відпочинок, поїздка в те місто, де вчаться діти, якісь нові гарні враження...

І зовсім несподіваним, просто диким був страшний удар у тендітне авто, а потім біль, що пронизав цілу істоту.

"Де він? Що з ним?"

Якось незнайома кімната, не то вечір, не то ранній ранок, бо ще світяться під стелею електричні лампочки, а все навколо, наче в молочному тумані.

— Марку!

— Це ти, Наталю?

— Я, любий. Як себе почуваш?

Марко хотів звести руки й не зміг. Власне, в нього вже не було рук, але він про те не знав. Не знав також, що його годину тому привезли з операційного стола й покликали дружину — попрощатись.

— Болить тобі що?

— Ні, нічого не болить. Пригадую, хтось мене вдарив. Не я був винний, а той... Шкода, що діти далеко. Завтра ми повинні були їх відвідати. Ну, то поїдеш сама. А я спатиму зараз. Дуже хочу спати!

Сірі, землісті тіні лягли біля губ, очі почали провалюватись і тьмяніти. І раптом...

— Зайчик! Наталочко, ти бачиш? Значить, усе буде добре.

Марко знову зробив рух відсутніми руками, щоб піймати зайчика, й дивувався, чому руки його не слухаються.

— Наталю, піймай ти за мене. Піймай!

Наталія з усіх сил стримувала сльози, бо ж ніякого зайчика не було, а очевидно було марення.

— Зайчик.

Це останнє в житті слово Марко промовив ледь чутно й посміхнувся тією ясною усмішкою, що завжди вабила Наталю.

Усмішка наче закам'яніла й лишилась на обличчі, як привіт невмирущому, вічно оновлюваному життю на землі.

Павло СТЕП

ХРИСТОС ВОСКРЕС

*...Іде весна — ліхій зимі на зміну,
Несе пісень і квітів пишнограй...
Колись весна пробудить Україну,
Наш дорогий, найкращий світу край.*

*Воскресне міць і древня наша слава,
Що ми віки лємо за неї кров,
І Українська Соняшна Держава
У вільнім світі вільна буде знов.*

*І знов пахким пишніти буде цвітом,
Заграють дзвони в синяві небес,
І пролунає радісним привітом:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!*

С. ВАСИЛЬЧЕНКО

МОСКОВСЬКИЙ ГЕДЗЬ

(Шарж)

Одного тихого вечора, коли на зелене місто, мов крізь синє скло світив місяць і в теплому повітрі стояв дух липового цвіту, нас троє сивосих дідів, почувши звуки оркестри, що долітали з городського саду, всі разом гукнули в три баси:

— Ех, матері його ковінька! — Чи ж і ми не парубки!

Взяли костури в руки, підняли вгору шапки і, позичивши по дорозі у якогось Сірка очей, прямисінько посунули, як троє кабанів у панський квітник, у середину саду, де рій-роєм гули і брили панянки і паничі.

Гай-гай..

Ой гаю мій розмаю, зелений мій жалю!..

Так, як буває ото людині, коли вона потрапить на веселу квітчасту галявину в лісі, де колись вибрикувала жвавим хлопчиком, так і нам одразу стало поміж цих живих рухливих квіток. Смутком тим, як вітерочком тихим, весняним, так і обвіяло нас, старих пеньків.

Продерлись ми вовкулаками крізь натовп — та швидше: шусть за кущі, де раніш іще навідали серед гущавини широкий камінь. Посідали.

Чи то ж бо не розкоші, чи немає їх у світі! — Отак праворуч над зеленим висвічує місяць; ліворуч у тінях старі скелі сумують, а десь під скелями, ген, ген у низині блискучий струмінь грає... Нізащо не скажеш, що то не срібло живе кипить на промені.

Розгомонілись, розгулялись ми, як ті жуки на ясну годину.

Про що? — спитаєте. Та про все, що на губу спаде та на око.

Поблизу од нас засіла на лавочці під оріхом пара молодят, — він студент, вона, видимо, вчителька або курсистка.

Чуємо: гомонять по-українськи.

Тільки ж він чеше, як шовком шиє, а вона два, три слова й по-українськи скаже, та й знову на московське перескочить.

Так, як ото буває іноді перо в руці згедзається: Що ти хоч одно ним писати, — а воно: штрик! брик! — свої якісь карлючки виводить.

— Не буде нам з тієї панни українки! — хитнувши головою твердо сказав Петро Сидорович.

— Уже й не буде! — завважаємо йому, — підучиться помалу, поживе між українцями, то й залюбки стане українкою. Так же не можна, щоб усі одразу почали говорити добірною українською мовою.

— А крім того, ви погляньте на цього юнака, — піддержує мене наш третій сивий товариш, — отакий живчик, та щоб не наламав її на своє. Чули, як то кажуть: Боже, Боже, чого та любов не зможе!..

А той же юнак справді упадає коло панни, як у око не вскочить: і в одно їй вухо і в друге нашіптує і в очі загляне і за ручку візьме.

— Все одно й любов нічого не допоможе, — упирається Петро Сидорович, — ну, може прикинеться українкою на який час, а потім знову помосковськи буде говорити. Я вже по голосу її чую...

І перемовчавши він додав тихіше:

— Муха така сидить у їй, московський гедзь прозивається. Така клята й уперта муха, що коли оселиться в якій панні, то вже ні просьбами, ані погрозами, нічим ви його не виженете з неї, поки й віку тієї панни.

Сміємося. Петро Сидорович завжди щонебудь вигадє.

— Чого смієтесь? — суворо промовив він до нас, натопчуючи тютюну в люльку. — Миколу Степановича Марченка знаєте?

— Ну, хто ж його не знає.

— І його дружину, Марію Миколівну, що то року на Покрову померла, знали?

— Як? Хіба вмерла? — диву дивуємося.

— Умерла, хай Бог прощає гріхи її, захворіла на гарячку й померла. Можна було сказати, що вона не українка?

— Та що ви, Петре Сидоровичу! Жінка відомого українського діяча! — виступала в українських концертах! Працювала в Просвіті! Нащо питати...

— Жінка відомого українського діяча!... — Гірко повторив за нами Петро Сидорович.

— Ось послушайте, що він мені сам, своїми вустами розказував, коли я пішов провідати його в тузі через тиждень після смерти Марії Миколівни.

Розказував усе, як на сповіді, плакав, чуба на собі рвав, ридав, як мала дитина...

Пам'ятаєте, який замолоду був Микола Степанович? — не козак — орел! Щирий українець, на слово твердий, як криця.

Бувши парубком, ото ж і побачив він свою Марусю, не пам'ятаю добре, де саме, здається чи не в Харкові, на вечірці українські пісні співала... Висока, кароока, з чорною шовковою косою, — як стала, як глянула, труснула намистом, стрічками замаяла та ще й заспівала...

Микола Степанович сам не свій, аж сяє: ось коли довелося побачити правдиву українку. А українок за тих часів, мусимо знати, було дуже мало. Після співу — туди-сюди — одразу знайомиться з нею. Тільки прислухається — аж наша панна за сценою уже і не та: він до неї по-українськи, а вона по-російськи, а вона по-російськи, та не якнебудь — з акцентом!..

Микола Степанович, самі знаєте, людина вперта й рішуча, хвалиться: я таки зроблю з неї українку!

Почав він за нею впадати. Став носити українські книжки, ноти... Як день, як ранок, — він уже там... Тільки що ж і рада вона йому, й горнула до нього, і сама дівчина українського роду, а говорити по-українськи аж плаче та не хоче. — А він теж свого наміру держиться твердо: про любовці, про женихання ані словечка. Навчився, мовляв, спершу по-нашому говорити, тоді й про женихання буде розмова.

Водилися так вони щось довгенько. Ні той не піддається, ні друга, а розійтися — не розходяться, шкода: до серця одне одному припали.

Аж ось весна... Розвилися сади, трава зазеленіла, квіти порозквітали, надійшли зірні вечори.

І ось наша Марія Миколівна таки заговорила...

Як той шелест вишневих садків, як смуток срібної сопілки, як музика весняного вітерочку, отого тихого, балакучого, полилася з рожевих паняньських уст рідна українська мова! А ще до того — карі очі!... А личко свіже, як вишневий цвіт біленьке...

Ех! — оповідач махнув рукою і, нахмурившись, почав щось собі сердито буркотати.

"Овечки дурні, ялівки! — і ще по ворожках бігають, чарів якихось там шукають... та будь я панянкою та ще з чорними бровами, — не то живого чоловіка, я б з тією мовою пеньок закохав би в себе!"

Він зітхнув і почав говорити далі.

Так, кажу, заговорила...

Микола Степанович — артист щодо мови, художник, знає толк як ніхто з учених філологів не знав, і кохається в ній, як риба у воді, а птиця у повітрі. Почув — вухам своїм не вірить. Де, коли, у кого навчилася вона так говорити? Звідки у неї той таємний чар, ті пахощі рідної мови, яких ніяк не впіймають у своїх модерних віршах та поезіях наші городські поети та письменники?

— А я ж, — каже, — змалку на селі жила, у гаї по горіхи з дівчатами ходила! — щурить віі, лагідно у вічі йому зазирає, сміється.

Ну, видиме діло, — край! Прив'язала його до себе, як ланцюгами.

Почалося оте саме, як то кажуть, кохання...

Видався якось один вечір, хороший, прехороший... Над вечорами вечір.

Місяць, солов'ї... тес, друге... Жаби десь кумкають так, як от у школі діти гуртом молитви вичитують... Розцвічена груша кучерява арками позагинала віти свої, білими гірляндами замаєні...

Згадував він і тепер ту грушу... Казав — так тобі і горить на місяці білим цвітом — огнем міниться... То засяє, то отемніє, то засміється, то охмаріє... Багато ще дечого такого казав він про той вечір, — та воно мені не в голові — позабував.

Сидять ото вони на ганочку, цілуються... Шу-шу-шу!... Та-та-та!... Щось собі, як у гарячці, шепотять, а що саме, того й самі гаразд не тямлять... Не тямлять та й не дослухаються, як це завжди в такій okazji буває...

Коли чую, — каже, ніби щось торк мене в груди: а прислухайся но, що то це вона говорить...

Прислухався, а вона аж захлинається по-московському січе: "Милый мой, желанный мой, счастье мое! Радость моя!"... Ніби цебер холодної води — бурх йому на голову, поза спиною, по грудях попливли холодні патьоки. Лихо!...

— Марусе! Марусе! Опам'ятайся, це ж ти знову заговорила російською мовою! — будить він її, як зі сну.

А вона:

— Ах, милый, в этот прекрасный миг, я не могу, не могу и не хочу притворяться перед тобою! — бросим эти выдумки, Коля, и не будем омрачать себе минуты нашего счастья! Правда, дорогой?...

Ангелом праведним дивиться йому у вічі, кучері його рукою гладить.

Микола Степанович скріпив серце, сціпив зуби, легенько визволив свою голову з обіймів, підвівся.

— По-московському я можу сказати вам тільки два слова: До свидання! — повернувся і пішов.

Марія Миколівна розумна була жінкою, певне, не дурною була й панною. Бачить — піде! — Піде й більш не вернеться. Склала вона руки на колінах, голову, як сирітка, схилила та так смутненько, смутненько у слід йому вже по-українськи:

— Миколо, то це вже ти і покинув мене, бідну?

Як той дзвіночок срібний задзвенів у саду.

Микола Степанович спинився, аж назад похитнувся, ніби його віжками назад потягнули. Повернувся до неї, на грудях руки склав, дивиться:

— Ну, що мені робити з тобою, зрадлива дівчино?

А далі — до неї. Узяв однією рукою отако-о, за станочок, притиснув її щільненько до себе, та й став у неї правди питати:

— А не будеш? А не будеш? А не будеш? — та за кожним разом: — Цмок! Цмок! Цмок! — її в губи.

А вона тільки:

— Не бу... Не бу... Не бу...

Коли б якому дурневі прийшло в голову, стоячи за кущем, полічити скільки разів він спитав її, а скільки вона йому обіцяла, певно не вистачило б йому пучок на його прищелепуватих руках, а може й на ногах.

Словом — діло налагодилось і налагодилось, бачите, добре.

Повінчались, живуть ото вони собі, живуть тиждень, два, місяць.

Ні одним московським словечком, ні однією чужою піснею не були похмарені медові дні молодожонів. Здавалось, усі московські примхи з корінням були виполоті у молоді.

І з хорошої панни почала вистигати молодиця, як хоругов, як Божа слава. Микола Степанович радіє та дякує долі, що послала йому таку дружину. Вірив, що так уже й буде, поки й життя їх подружнього. Та видно прийшов той час, і він мусів звиритися, що спізнав він її, та ще не зовсім. Бачив він тільки її, яка вона в любовцях, на милій розмові, а яка була в серці, того ще й не бачив.

Як без хмарних днів не буває літа, так немає того подружнього життя без хатньої чвари... Прийшов той час, коли й вони мусіли погиркатись.

Хто не був жонатий, той хіба не знає, що така баталія в хаті починається зранку. Він одно слово, вона — друге; спершу по новинці, звичайно, делікатно, легенько, дедалі сміливіше — гир-гир, гир-гир! Завелися, так і к півдню — тільки луна йде по покоях! Сваряться, проте сваряться пристойно — своєю таки рідною мовою. А далі візьми він та й кольни її якимось слівцем кудись у болюче. А він цього, як може знаєте, вміє.

Вона — пик-мик, щось хотіла в собі стримати,

а далі, як на пружині, з рідної раптово перескочила на московську мову, так ніби тріснувши розсипалася ракета:

— Это тиранство! Это грубиянство! Это не жизнь — каторга! Что это, та почто!

І посипала, і посипала.

Слухає він, і вірить і не вірить:

— Що це — насправжки, чи це жарт? — Коли жарт, то я попрошу тебе, щоб був він оце в останній раз!

— Не последний раз, а с этого дня будет так всегда! Можешь себе ломаться на своей мове сколько тебе угодно, а я не хочу этого! Сил моих нет! Довольно!

— Не буде так! — гримить Микола Степанович.

— Нет, будет! Так должно быть, так будет, будет, будет!

Він: Мій дім, це моя держава, а в моїй державі я прошу розмовляти тільки державною мовою! — та по столу кулаком, — грюк!..

Вона — руки в боки, голову вгору, — блись, блись очима та так стиха: Плевать я хотела на твою державу і на твою мову!

— Ага, ось воно як! Ну добре ж! — взяв він шапку, — лясь дверима.

Затихло...

Минає день, другий, не говорять вони ні на якій уже мові. Позачинялись — він в одній, вона в другій кімнаті — дожидають, хто перший піде на мир.

Щось на п'ятий, чи на шостий день до жінки в кімнату увійшов Микола Степанович, змарнілий, проте суворий, незломний. Мовчки поклав перед нею написаний про розвід папір. Показує рукою: підпишися.

Вона зіскоса прочитала, прикусила губу, вхопила перо, сердито чиркнула. Припала до столу головою та й зайшлася слізьми...

Як після весняного дощичу громового, так стало тихо, ясно та радісно в покоях Миколи Степановича після тих сліз.

Сидять обойко на канапі, пригортаються, як та парна пара голубів вуркотять.

Жалісться вона Миколі Степановичу:

— Що воно буває часом зі мною, то я й сама не знаю: тільки почую, буває, з уст інтелігентної людини українську мову або побачу книжку чи газету нею написану, зараз у грудях, десь коло самого серця щось починає ворухитись. Ворухиться, та так ніби аж гуде: дз... дж... коле, аж у ніс шпигає... І відразу бере мене таке серце, така злість, що всю пориває плюватися, перекирвляти ту мову, а книжку, — аж руки тремтять, — так хочеться порвати, пошматувати, ногами потоптати. Так ніби це якесь мені навождення.

Микола Степанович людина смілива, не боязка, ну а в силу нечисту трохи вірив.

— А чи знаєш що? — радить їй, — як будеш у Києві, не полінуйся, сходи в святі печери, хай там покроплять тебе святою водою.

З'їздила вона ото в Київ, чи була в тих печерах, чи ні, вертається додому весела, радісна, ці-

лий оберемок нових книжок українських та нот навезла, хвалиться:

— Ну, тепер уже все минулося.

— То й слава Богу, — легко зітхнув Микола Степанович.

Лаврентію Гавриловичу, — звернувся оповідач до мене, — ви не знаєте, буде років з сорок, чи більше, як оженився Микола Степанович? — Більше? — Ну от я й кажу: більше сорока років прожили вони з того часу і ні одного російського слова не почув він од неї.

Спершу, правда, іноді під горячий час траплялось, що в неї почне бувало кудись, ніби на московське заскакувати язик. Та в ті часи вона вибігала в другу кімнату. Перечекає, і знову така як і була. А далі і те минулося.

Він працює на українській ниві, вона йому як вірна дружина, в тому не заважає, не докоряє, як то часом буває у нас; ще й сама іноді — ні-ні та й допоможе то тим, то цим у рідній роботі.

Про те, що колись було, Микола Степанович забув і думати й гадати. Та й не згадав би він про це, може, поки б і не помер. Та слухайте ж, що було далі.

Занедужала вона ото, кажу, — помирає. Лежить огнем палима, словами блудить.

— Божа воля, — каже лікар Миколі Степановичу, — будьте мужні, ваша дружина помирає...

Заплакав Микола Степанович, пішов, щоб востаннє попрощатися з своєю старенькою дружиною. Увіходить до хворої, а вона дивиться на нього, не впізнає вже.

Дивилась, дивилась, далі по-московськи:

— Кто ты, таинственный незнакомец?...

Морозом сипонуло Миколі Степановичу за спиною. Підійшов він до неї, став хрестити:

— Дух Святий з тобою, Марусе, опам'ятайся!

Вона глип на нього, дивиться, впізнає:

— Ах, вот это кто! Это ты тот господин, что всю мою жизнь отравил своей глупой мовой, хамской, проклятой... Это ты, тиран мой! Это ты, мой изверг!

Очі у неї мов чужі, незнайомі — так гостро, нелюбо дивляться на нього. Микола Степанович окам'янів, стоїть...

— Чего стоишь? Уходи прочь, не подходи ко мне! — Дай хоть умереть мне культурним человеком...

Далі мрійно звела до стелі пригаслі очі й тихеньким, нерівним старечим голоском почала заводити:

Гляжу я безмолвно на черную шаль

І грустную думу...

Зітхнула, схлипнула і дух Богові віддала.

Оповідач трохи перемовчав, далі почав тихіше:

— І от, браття мої милі, хоч вірте, хоч не вірте — а у покойниці в грудях почало щось густо і дзижчати. Дедалі дужче, дужче... і ось відразу вилітає з неї він... отой самий гедзь... Великий, рудий, волохатий з безліччю, як у стонога, пазурастих ніжок, на яких позакіпала кров...

Обкружляв він кімнату, не перестаючи дзижчати, підлетів до самого носа Миколи Степано-

вича й наполовину людським голосом, наполовину цапиним задеренчав:

Мазница — паланица...

Мазница — паланица...

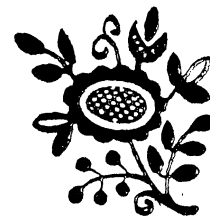
Мазнув хвостиком по губі бідного Миколу, зареготався і вилетів у вікно.

А Микола Степанович як стояв, так каменем і повалився додолу непритомний.

Оце вам така казка.

Може він брехав, може казав правду, — того не знаю, — а тільки я переказав вам од слова до слова все те, що почув од самого Миколи Степановича. За що купив, як кажуть, за те й продаю.

Петро Сидирович вибив люльку об камінь і став ховати її в кишеню.

Василь ДУБИНА

ВЕСНЯНЕ

I

*Я знов пригадую колишнє:
Як цвітом вкривися гаї,
Як розцвітали білі вишні,
Співали наші солов'ї.*

*Вже прилітають сірі гуси
На клич веселої весни,
І тільки я не повернуся
У рідний край із чужини.*

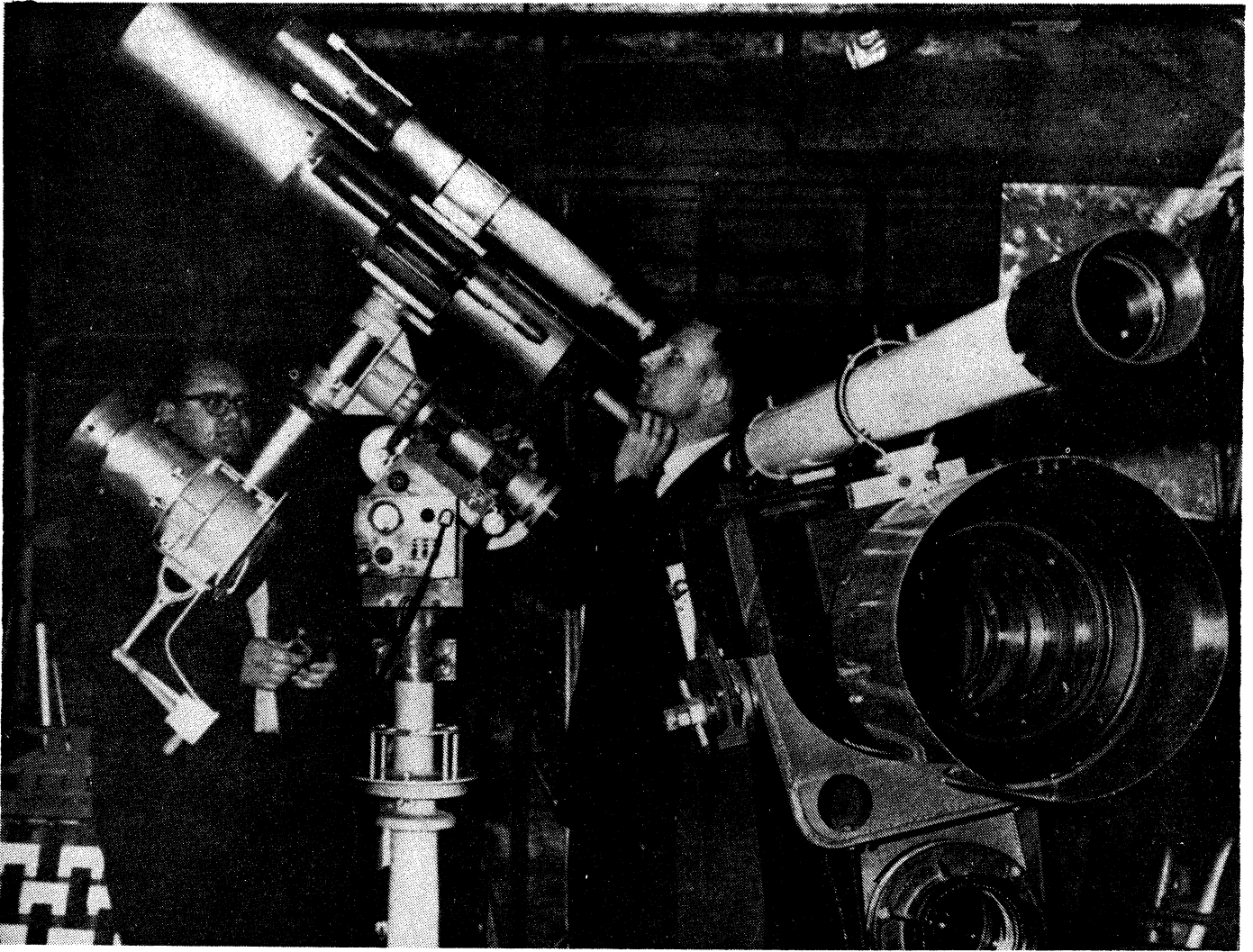
*Пливуть на схід хмаринки сині,
Вже зеленіють шпоріші.
Весна! Весна на Україні,
А в мене крига на душі!*

II

*Закувала зозуля — весна,
Комусь щастя віщує вона!
Тому щастя віщує вона,
В кого рідна, своя сторона.*

*А для мене зозулі нема,
Залягла в моїм серці зима.
І завіяли густо сніги,
Мого щастя круті береги.*

*І куди я тепер не піду,
Свого щастя ніде не знайду.
Бо в чужій, не на власній землі
Нема щастя для нас взагалі.*

Євген Кальман (праворуч) між 5-ти та 7.6 інчовими телескопами, які він сам побудував. Біля нього Беррі Генкак референт інформації об'єднання аматорів-астрономів.

ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО...

Міжпланетні простори все більше і більше зацікавлюють ширші кола громадянства. Тема подорожей на Місяць та інші планети вже не є сенсацією. Творяться аматорські клуби, що вивчають небесні тіла.

У 1962 році в Прістоні, штат Нью Джерсі створено об'єднання астрономів-аматорів, яке тепер очолює відомий одумівській родині Євген Кальман, довгорічний член управи філії ОДУМ-у в Трентоні, член управи оселі ОДУМ-у та ГУ ОДУМ-у США. На ювілейному з'їзді ОДУМ-у його обрано на реф. юнацтва ГУ ОДУМ-у США. Євген Кальман за фахом інженер. У вільній від праці та одумівського навантаження час він збудував два телескопи — один п'яти а другий 7.6 інчовий, який важить 450 фунтів.

Коло 30 членів об'єднання аматорів-астрономів — американці. П'ятдесят відсотків членів клубу

інженери і науковці, 30 відсотків — студенти високих шкіл, а решта — особи, які теж цікавляться зоряним небом. Члени клубу сходяться раз у місяць. Майже кожний аматор-астроном має свій власний телескоп, а дехто на своєму подвір'ї побудував цілі обсерваторії.

Метою об'єднання є здобути кращі знання про Всесвіт за допомогою телескопів, вивчити праці попередніх поколінь в цій галузі та зацікавити ширше громадянство астрономією.

Аматори-астрономи поділяються на три групи. Перші дві групи працюють в галузі астро-фотографування та обсервації, а третя група будуватиме телескопи. Докладні дані про працю цього аматорського клубу та його голову Євгена Кальмана подав часопис "Трентонієн" разом з фотографією Кальмана з його телескопами.

ФОРТЕЦІ ЗАПОРОЖЦІВ

З архіву землі

...Червень 1638 року. Козацько-селянське військо під проводом гетьманів Дмитра Гуні та Якова Остряниці витримує в Жовнинській фортеці шалені приступи озброєної до зубів шляхти М. Потоцького, завдає ворогові великих втрат. Змушене в силу обставин відійти, воно все ж таки не здається на милість переможця, а через десять років піднімається з новою силою на визвольну боротьбу на чолі з Богданом Хмельницьким.

Жовнин... Небагато сіл можуть пишатися таким славним минулим. Як місце найжорстокіших боїв козацького війська з шляхтою ввійшов він в історію України.

Сотні літ відділяють нас від часів козацько-селянських воєн, від героїчних походів козацтва. Впоперек могутньої течії Дніпра, що віками носив слов'янські насади-кораблі й козацькі байдаки, люди спорудили могутню греблю Кременчуцької ГЕС. Стару ріку примусили виконувати нову роботу. На багато кілометрів вздовж і вишир розлилися води Кременчуцького моря, поховавши під собою десятки колишніх сіл у долині Дніпра. Затопленою виявилася й територія старого Жовнина.

Навесні, коли рівень води, що спускається греблею, знизився і море тимчасово відступило, місцеве населення, відвідуючи старі розмиті печища, почало знаходити незвичайні предмети: то стародавню кам'яну сокиру чи ніж, то горщик з дивовижним орнаментом, то людський кістяк. Комплексна експедиція інститутів археології та етнографії імені М. Т. Рильського Академії Наук УРСР, що прибула сюди, виявила ряд цінних археологічних та історичних пам'яток. Розкрито нову, ще не написану сторінку минулого Жовнина...

Завдяки винятково зручному розташуванню — над долиною ріки Сули, близько впадіння її в Дніпро — територія села приваблювала населення ще за бронзового віку, понад 4 тисячі років тому. Скити, ранні слов'яни, Київська Русь — тут знаходимо залишки всіх основних археологічних культур.

Та одним з найцікавіших відкриттів є несподіване виявлення в центрі колишнього села залишків потужних козацьких укріплень, пов'язаних з героїчною обороною Жовнина 1638 року.

Виявити їх знову таки допомогла вода. Рано напровесні, коли її спад найнижчий, дослідники звернули увагу на довгі ряди глинобитних прямокутників, розташованих трьома величезними концентричними колами. Поруч виступала на поверхню складна система вулиць, завулків, переходів і приміщень. Весь комплекс вражав технічною досконалістю й масштабами.

Вода, ніби вправний досвідчений археолог, зміла на величезній площі наносний шар чорнозему, оголивши глинобитні фундаменти козацької фортеці. Хоча весняний відступ води короткочасний, все ж за кілька днів пощастило зняти плян і зробити спробу реконструкції розмитих унікальних укріплень.

Вся жовнинська твердиня складається з трьох самостійних комплексів. Найбільший з них, розташований на місці колишнього давньо-руського міста, має три концентричні кола валів, вписаних одне в одне і оточених великим ровом. Загальна площа цього городища становила понад 3 га, ширина до 300 метрів. Стіни другого кільця укріплень загиналися і змикалися з півночі із стінами центрального кільця, утворюючи подвійний захист захищеного тут вузького проїзду.

Цікаво, що техніка спорудження захисних стін городища повторює будівельні прийоми часів Київської Русі. Вона свідчить про давні містобудівельні традиції на Україні (не випадково і в тарифі 1631 року професія майстрів - городників відзначається як найбільш поширена). Кожна оборонна стіна споруджувався з подвійного ряду великих дубових зрубів, так званих

городень. Всередині зруби заповнювалися добре утрамбованою глиною — лесом, який зміцнював стіну, водночас оберігаючи її від підпалу. Нагорі кожної стіни влаштувалася бойова площадка, завширшки понад 10 метрів, бійниці тощо.

Ряд зрубів з внутрішнього боку, подібно до староруських укріплень, не заповнювалися лесом. Ці порожні кліти використовувалися гарнізоном під житло та для різних господарських цілей. Всередині багатьох з них знайдено залишки глинобитних печей, засіки для зерна і т. п. Первісна висота укріплень досягала 3-4 сажнів (6-8 м.) і, мабуть, була двоповерховою. Середина городища, площею близько півгектара, лишалася незабудованою. Вона використовувалася для загону худоби, розміщення господарських запасів, а у воєнний час — для наметів з новоприбулими, їхньої кінноти, обозу тощо.

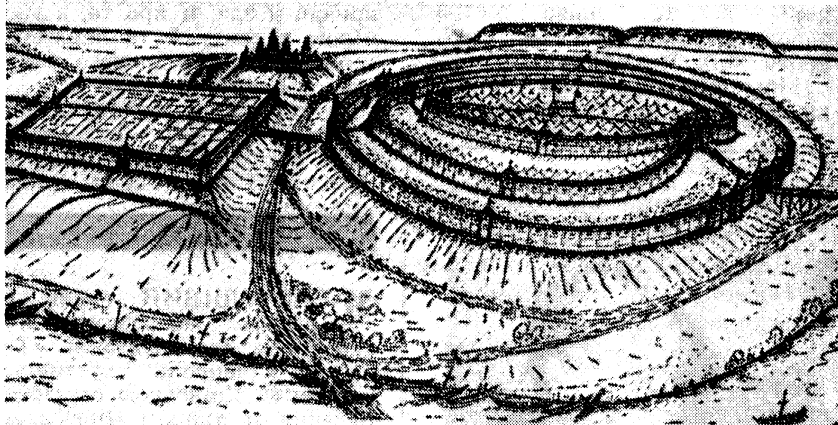
Друга, менша за розмірами, частина фортеці, за ровом з південного боку, була збудована в тій же дерев'яно-земляній техніці. Її плянування характерне для пізніших помонгольських часів поширення вогнепальної зброї. Цей "земляний город" прямокутний, розмірами близько 130x80 метрів. Його центральну частину перерізувала пряма "вулиця" завширшки до 3-х метрів. Від неї перпендикулярно розходились ще вуличі завулки — "пролази". Вони вели до порожніх житлових приміщень — "куренів", з'єднаних між собою лабіринтом вузьких коридорів, переходів, виходів. Уся ця складна система, розрахована на ведення рукопашного бою з ворогом, на випадок його прориву, всередині самих куренів. Укріплення обнесене суцільною стіною забитих лесом городень. Назовні виходили лише бійниці та невеликі "пролази".

На західному боці укріплення містилась церква, також обкопана ровом й обнесена дубовим частоколом. Тут виявлено завалений підземний хід, який, оче-

видно, зв'язував усі частини фортеці воедино.

Іноземні фахівці високо цінували технічну майстерність козаків, різні види їхніх інженерних споруд, перед якими поступалися навіть європейські кам'яниці. Коли козаки, залишивши Жовнин, відразу ж побудували під проводом Гуні нові потужні укріплення на річці Старці, капелян польської армії Сімеон Окольський зазначає: "Не один інженер дивувався винахідливості грубого хлопа і його майстерності в таких спорудженнях, дивлячись на міцні вали, шанці, батареї й бруствери". А його сучасник, французький інженер Боплан, у своєму "Описі України" твердить: "Під прикриттям табору сотня козаків може відбиватися від тисячі поляків і ще більшої кількості татар".

Про велику майстерність і вміння козаків вести боротьбу з набагато переважаючим ворогом і в умовах облоги особливо яскраво може свідчити славнозвісна оборона Запорозької Січі проти турецьких яничарів у січ-

Такий вигляд мала Жовнинська фортеця в 17 сторіччі.

Малюнок автора.

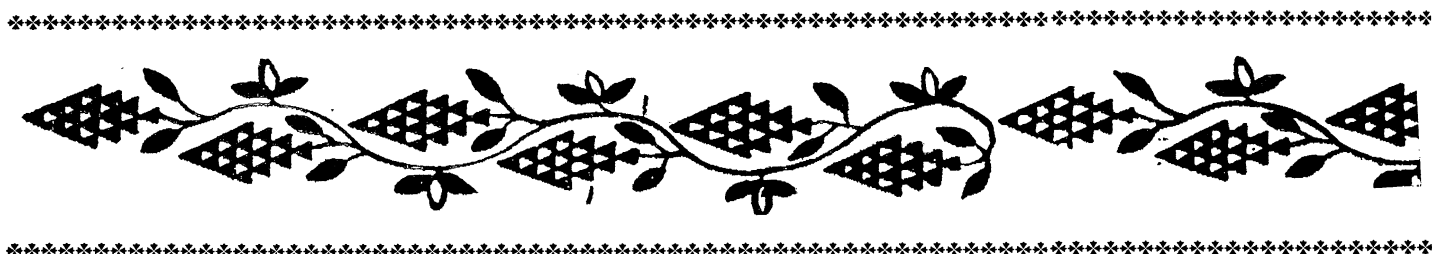
ні (нов. ст. 1676 року, 290-річний ювілей якої саме минає. Ця героїчна оборона, — коли за одну ніч було знищено 13 з половиною тисяч яничарів, в той час, як козаки втратили 50 чоловік,— для багатьох здавалася просто неймовірною. Проте в світлі нових археологічних даних про характер і планування козацьких укріплень можна певною мірою пояснити той нечуваний успіх,

який випав на долю січовиків 290 років тому.

Минають віки... Але ні час, ні стихія не в силі стерти в пам'яті народній безприкладні подвиги козацтва в боротьбі за рідний край, його волю й права. Знахідка науковців у Жовнині розкриває перед нами ще одну яскраву сторінку історії рідної землі.

В. ДЯДЕНКО

"Літературна Україна"

Василь ЛИСНЯК

СЛАВА УКРАЇНИ

*І хліб, і сіль, і ліс, і камінь,
Руда й вугілля — все своє.
Багатством славилась віками
І славною на віки є.*

*Найбільша ж слава України —
Народ святої чистоти,
Що не чинив криваві війни,
Щоб інший люд в ярмо впрягти.*

*Його ж неволили і гнули.
Та сили тратили дарма!
Віки минуть, як і минули,
А він — не матиме ярма!*

Юрій АНДРУШЕНКО

ДІДИ

*Під куренями на баштанах
За царством хмелю й лободи
Живуть поважні, білоштанні,
В брилях філософи-діди.*

*Люльковим димом оповиті,
Що звалить хоч кого із ніг.
Слова їх, гумором прошиті,
В своєму серці я зберіг.*

*Їх сміхом ворога ми били,
Їх мудрістю живе село.
Без тих дідів на світі білім
Остапа б Вишні не було!*

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

РІЧНІ ЗБОРИ ОДУМ-у В МОНТРЕАЛІ

У неділю 5. 12. 1965 р. відбулися загальні річні збори відділу ОДУМ-у в Монреалі в залі при церкві св. Покрови.

До складу президії зборів входили: Віктор Пергат, Валя Загоруйко, о. О. Костюк і проф. А. Степовий, який керував зборами. Молитву прочитав о. О. Костюк, а річні збори відкрив голова ОДУМ-у В. Пергат. Звіти склали: організаційний референт — Геннадій Сойко, культ-освітній — Ліда Михайловська, референт Юного ОДУМ-у — Віктор Цвітков, референт спорту — Гриць Романюк, фінансовий референт — Олександр Мельник, заступ. голови — Юрко Горонович, секретар — Валя Михайловська і голова ОДУМ-у — В. Пергат.

За звітний рік праці управи та всієї молодечої організації звітодавці підкреслили поважну роботу на всіх ділянках. І дійсно, праця в переломний час була організована і переведена якнайкраще, з такими успіхами: ріст членства, організація одумівського хору, драматичного гуртка, масова участь у літньо-осінньому спорті та екскурсії, ряд вдалих забав, влаштування самостійного концерту, участь у церковному хорі, танцювальна школа (кер. Галя Глухова), участь у студентських панелях, у праці КУК (чл. президії О. Мельник) та участь у всіх національних святах під проводом КУК, масова участь ОДУМ-у у відзначенні 15-річчя ОДУМ-у в Торонто, успішна коляда для ОДУМ-у і церкви (500 дол.), участь ОДУМ-у у відзначенні 80-ліття Архиеп. Михаїла та 25-ліття Архипастирства Бл. Митрополита Іларіона і багато іншого.

Із перерахованого видно різноманітність та ширину обсягу роботи молоді, яка віддано працювала для своєї молодечої організації під проводом ініціативного та енергійного голови — Віктора Пергата та всієї управи. Голова ОДУМ-у виніс щиро подяку за допомогу виховникові

проф. А. Степовому, духовному опікунові о. О. Костюкові, диригентові І. Козачкові, керівникові драм. гуртка І. Передерієві та голові громади В. Сойкові. Голова Контрольної Комісії Олег Аксюк висловив признання за працю Управі та голові В. Пергату і виніс довір'я з високою похвалою.

Фінансовий стан організації за 1964-1965 рік такий: прибутків 1,266 дол. а після витрат в касі на 1. 12. залишилося 462 дол.

Після запитань та обміну думками таємним голосуванням було обрано нову Управу в такому складі: Голова — О. Мельник, перший заступник — Г. Сойко, другий заступник і керівник Юного ОДУМ-у — Валя Михайловська, секретар — Валя Загоруйко, референт зовнішніх зв'язків — Ліда Михайловська, організаційний референт — Гриць Романюк, культ-освітній референт — Юрко Горонович, фінансовий референт — Віктор Цвітков, референт спорту — Володимир Декер, господарчий референт — Валя Момот, мистецьке оформлення — Володимир Павлівець і вільний член — Ярослав Ладомко, виховник — проф. А. Степовий, духовний опікун — о. О. Костюк.

Контрольну Комісію обрано в такому складі: Олег Аксюк, Степан Старенкий і Володимир Різанив. Нового голову ОДУМ-у в Монреалі Олександра Мельника учасники зборів привітали одумівською піснею, а він подякував за обрання і довір'я та пообіцяв віддано працювати для добра молоді.

Уступаючий голова Віктор Пергат через виїзд з Монреалю на працю до військової частини не виставив своєї кандидатури на слідуючу каденцію. Вітаємо його з успішним закінченням військової школи, та одержанням ранги стар. лейтенанта з високою нагородою за успіх у навчанні — срібною шаблею.

Новій Управі бажаємо нових успіхів у праці.

А. С.

У МОНТРЕАЛІ

За останній час філія ОДУМ-у в Монреалі зробила великий крок вперед, особливо на мистецькому полі. Увага, присвячена цій ділянці дала за досить короткий час добрі наслідки. Мистецтво в усіх його багатогранних виявах допомагає наснажити юні душі любов'ю до свого народу. Бо ж мистецтво — це душа народу.

Зокрема велику увагу присвячено рідній пісні. Маючи доброго диригента в особі І. С. Козачка, хор за порівняно короткий час упертою працею добився неабияких успіхів. Цікаво простежити зріст цієї мистецької одиниці нашої молодечої організації. Напочатку до хору вписалось біля 20 осіб. Диригент І. С. Козачок, згадуючи цей період праці, одного разу сказав, що коли його запросили до керівництва, він став перед великою проблемою. Що співати? Почати з дитячих пісень, але ж перед ним юнаки і юначки у віці 18-20 років. Взяли найпростіші народні пісні. Перший несміливий виступ в своїй парохіяльній залі дав заохоту до дальших зусиль. Заохочені виступом і успіхом своїх друзів зголосилися й інші бажачі. Сьогодні хор налічує 42 особи.

Хор збагатився не тільки чисельно, але і якісно. Побільшилось число солістів хору в особах Віри Буреш — сопрано і Василь Лапко — тенор.

Проби відбуваються систематично кожної неділі зразу по Службі Божій, адже ж в церковному хорі церкви св. Покрови співає поважна кількість молоді. Тепер хор має в репертуарі 23 пісні, різних, як сюжетно, так і по жанрові. Серед них твори Стеценка, Леонтовича, Демущького, Лятошинського, Ступницького, Коломійця, Верьовки і багатьох інших. Слід відзначити працю і успіхи одумівського тріо в складі Ліди і Валі Михайловських та Тані Аксюк, які мають уже за собою неабиякий дорібок і успіх. 12 грудня хор в повному складі взяв участь у відзначенні ювілею Його Бл. Митрополита Іларіона, який відсвяткували всі три Православні Про-

мади м. Монреалю в залі Собору св. Софії.

18 грудня в тій же залі на запрошення Т-ва Сприяння УНР-ді хор взяв участь у жалібній академії, присвяченій пам'яті д-р В. Витвицького Президента УНР в екзилі.

30 січня на одній з чергових проб рішення було дати ім'я хору, який і був названий "Молода Україна".

Другою мистецькою одиницею є драматичний гурток. Враховуючи переобтяженість своїх аматорів (всі вони студенти університету), його керівник І. Передерій взявся за постановку менших розміром і кількістю учасників п'єс. В умовах певних асиміляційних впливів ця справа вимагає великого труду і терпеливості як від постановщика, так і виконавців. Але прем'єра чудового твору С. Васильченка "На перші гулі" в рямцях весняного концерту, що його влаштувала філія, дала бажані наслідки. Перші труднощі переборено. Тепер розпочато працю над одноактковою-комедією Л. Яновської "На сіножаті", яку плянується поставити на весні 1966 р.

6 лютого 1966 р члени драматичного гуртка філії Віктор Пергат, Юрко Гороневич і Віктор Цвітков взяли участь в жалібній академії на честь поляглих під Крутами, яку влаштували студенти. Їхній перший виступ був у радіопрограмі, що була передана за день перед академією з української радіопрограми мгр. Є. Орищука і повторена на академії. Глибоко хвилюючий змістом і прекрасно оформлений монтаж радіопрограми написав і здійснив студент вищого курсу університету, Борис Будний.

Другий виступ — в останній картині 5 дії драми К. Буревія "Павло Полуботок". Слід відмітити двох виконавців головних ролей: В. Пергата в ролі наказного гетьмана Павла Полуботка і Ю. Гороневича в ролі царя Петра І. Не зважаючи на дуже короткий час підготовки, обидва виконавці виявили досить яскраво свої непересічні артистичні здібності. Так само добре вив'язався з невеличкої епізодичної ролі тюремного наглядача В. Цвітков.

Тепер перед усіма вищезгаданими мистецькими одиницями і Управою філії стоїть велике чергове завдання: прикласти якнайбільше зусиль, щоб великий зимовий одумівський концерт, який відбудеться в одній з найбільших українських залів — в залі УНО, 5 березня 1966 р. з участю визначного арт. Р. Василенка з Оттави, пройшов на найвищому рівні. Побажаймо ж успіху всім молодим виконавцям!

I. П.

ПОЕТИЧНА УКРАЇНА...

Під таким заголовком німецький поет, професор слов'янських мов у Мюнхені Фрідріх Беденштейн видав в 1846 році у Штутгарті збірник українських пісень. Він писав: "Ні в якій країні дерево народної поезії не дало таких плодів, як в Україні. Ніде народна духовість не виявилася в піснях так правдиво й живуче, як в українців. Який захоплений подих туги, які глибокі, людяні почування в піснях!.. Справді, народ, що творив такі пісні й милувався ними, не міг стояти на низькому рівні освіти і культури".

Від того часу минули роки, але українська народня творчість не зменшилась, а збільшилась — росте і кріпне, так довго, як житиме український народ. Еміграція є відгалуження — біологічна частка свого народу. Тому і на еміграції триває дух, виростають сили української творчості в науці, культурі й мистецтві. Це ми бачимо з поступу, праці нашої молоді — достойних нащадків свого народу, що не забуває минувшини й творить нові цінності.

У неділю, 6-го березня 1966 р. в аудиторії школи Шопена в Чикаго відбувся одумівський концерт музики, пісні та танцю.

Українська громада Чикаго вже не раз мала нагоду чути і бачити осяги нашої молоді на культурно-мистецькому відтинку. І кожного разу під доглядом й керівництвом ОДУМ-у та досвідчених диригентів — репертуар концерту новий, бо творчість українського народу невичерпна. Не дивлячись на несприятливу погоду (падав сніг й лютував

вітер) — зала школи і балькон були переповнені. Це свідчить, що українська громада шанує і любить свою молодь. При вході до залі, кожному було вручено програму концерту, в якій докладно зазначено авторів й виконавців концерту.

Концерт відкрив голова Чикагської філії ОДУМ-у — Василь Коновал, який привітав присутніх та представив конференсьє — Галину Довгошию, що з притаманкою їй вмілістю оголошувала номери програми.

Струнна оркестра ОДУМ-у під керівництвом диригента Анатолія Степового виконує: "Музикальний момент" — музика Ф. Шуберта, "В циганському таборі" — музика М. Ошайта, "Український ліричний танець" — музика С. Творуна. "Пиймо, друзі!" — стрілецьку пісню в аранжировці Т. Е. П., виконує вокальний квінтет ОДУМ-у: Наталка Колішинська, Віра Горб, Віра Тарасенко, Марія Коновал і Ліда Романенко в супроводі струнної оркестри. На сцену вийшов диригент А. Степовий, присутні довготривалими оплесками привітали його та виконавців. Оркестра виконала свої точки з великим почуттям і вмінням. Після кожної точки глядачі оваційно аплодували виконавцям улюбленої, заслуженої оркестри, а вдале музичне виконання в поєднанні з співом квінтету ОДУМ-у — викликало спонтанні оплески та вигуки: "браво!", "біс!"

"Угорська рапсодія нумер 2" — музика Ф. Ліста, виконує на акордіоні Володимир Марченко. Майстерне виконання та милозвучність музики полонили глядачів.

"Закіпає, біжить хвиля бистрая" — муз. Гржибовського, сл. О. Маруніча, "Не шуми, калінонько" — муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка, "Ой, вербиченько" — муз. І. Шамо, сл. Л. Забашти — виконав квінтет ОДУМ-у. Українське вбрання, українські пісні, що промовляли до серця присутніх, добре зіспівані голоси — зворушливо впливали на глядачів. Присутні довго і щиро дякували виконавцям захопленими оплесками.

Дует: "Вечоріє і темніє" — музика Я. Степового, сл. Я. Щоголіва, "За Немань іду" — музика

В. Олександрова, слова С. Писарівського виконали: Галина і Дмитро Грушецькі в супроводі струнного ансамблю ОДУМ-у під керівництвом А. Луппо. Виконання прекрасне. На особливу увагу заслуговує голос п. Галини. Глядачі з захопленням аплодували виконавцям.

"Estudiantina" — музика Е. Вальдтойфеля, "Youchka" — музика L. Destrait & M. Francisу виконав струнний ансамбль ОДУМ-у: Володимир Косогор, Віктор Ботвин, Ярослав Маркевич, Анатолій Луппо, Віктор Войтих, Дмитро Грушецький, Микола Скиба і Микола Осовський під керівництвом А. Луппо. Досконале зміле виконання, чудова мелодія чарували всіх. Глядачі нагородили виконавців довготривалими оплесками.

Ансамбль бандуристів ОДУМ-у під керівництвом знаного диригента Григорія Китастого виконав: "Думи мої, думи мої" — слова Т. Шевченка, "Про Бондарівну" — народня пісня, сольо виконали Оля Митулинська і Дмитро Грушецький, "Ой вишенько, черешенько" — народня пісня, "Ішов козак" — народня пісня в обробці М. Леонтовича — сольо виконали Наталка Колішинська і Д. Грушецький, "Ой, чий же це двір" — народня пісня, танцюють: Валя Пошиваник, Люся Петренко, Петро та Іван Іващенко. Чудове виконання. Звучання бандур, цього неперевищеного, милозвучного національного музичного інструмента, в поєднанні з співом хору, — зробило незабутнє враження на присутніх. Це той елексир, що зміцнює душу українського народу, що насажує наше буття. Окремо слід відзначити віртуозне виконання танцю. Це безсумнівний успіх нашої молоді. Глядачі довго і гучно оплескували виконавцям з вигуками "браво!", "біс!". Диригентові — Г. Китастому під оплески подаровано букет квітів.

"Чи я в лузі не калина була" — народня пісня, виконала Люба Петренко, при фортепіановому супроводі Євгенії Петренко. Слова пісні такі знайомі, хвилюючі, а сильний молодий голос — промовив до серця присутніх. "Вулиця гуде" — малюнок з сільського життя. В ньому беруть

ПРЕЗИДІЯ 15-го ЮВІЛЕЙНОГО З'ІЗДУ ОДУМ-у США

Сидять зліва направо: Зоя Граур (секретар), Василь Григоренко, Семен Чалишів, Юрій Криволап (заступник голови), Василь Пономаренко (голова президії), от. Олексій Царик, Михайло Воскобійник та Микола Степаненко. Доповідь читає Юрій Нагорний.

участь: вокальний квінтет, квінтет дівчат: К. Ковальчук, Л. Петренко, Л. Ревенко, О. Косогор, співоача група хлопців: В. Косогор, М. Скиба, В. Ковальчук, М. Будицький, Ю. Мищенко та А. Кушнір; дуети: Д. Грушецький і Г. Шкребець, сільські музики: М. Будицький, Р. Ключовський та М. Ляшенко; танці: Г. Довгошия, О. Мирутченко, В. Пошиваник, Л. Петренко, Петро та Іван Іващенко. Виконання чудове. Український народній стрій, пісні, музика, танці емоційно впливали на глядачів. Групова сцена — хлопці й дівчата; танці, залицяння, дотепи — все це притаманне нашому селу. Образ сільської вулиці — це нове в репертуарі нашої молоді. Для більшої атракційності, на майбутнє режисеріві треба звернути увагу на сценарій, засади групової сцени та декорацію вулиці.

Тріо: "Весняна пісня" — музика О. Горенка, "Яблунька" — музика П. Козицького, слова Н. Забіли. Виконали: Оля, Галя та Маруся Луппо в супроводі струнного ансамблю під керівництвом А. Луппо. Це три наймолодші одумівські артисти (найстарший 9 років, а наймолодший 4 з половиною). Виконання блискуче. Відважна постава, чудові янгольські голоси, такт, дисципліна співу чарували присутніх. Цей ат-

ракційний нумер, глядачі з захопленням оплескували з вигуками "біс!".

На закінчення програми всі учасники концерту проспівали в супроводі струнного ансамблю під керівництвом диригента А. Луппо "І у вас, і у нас" — прощальна пісня — музика М. Леонтовича.

Назагал враження від концерту — приємне і корисне. Творча українська молодь дала глядачам змогу бачити, відчувати рідний край — Україну, її нарід, її буття. Це те, що конче потрібно для нас всіх на еміграції, бо ми любимо, славимо — Україну. Любімо нашу молодь, бо це наше майбутнє!

А. Терпило

ДИРИГЕНТ ІВАН КОЗАЧОК

Нещодавно українці Монреаля тепло відзначили 20-річчя праці відомого і шанованого ними диригента І. Козачка.

Для переведення цієї події управа громади церкви св. Покрови створила комітет в такому складі: О. Канарейський, проф. А. Степовий, І. Передерій, О. Сидір, Віра Вусата, Олекса і Олександр Мельник.

Вечором у суботу 22 січня ц. р. відбувся молебень за здоров'я

І. Козачка, який відправили о. О. Костюк і о. С. Цитухин при гарному співі повного церковного хору з відповідним теплим словом наст. о. Олександра Костюка та відспіванням "Многая літа".

Після того відбулося прийняття в залі церкви св. Покрови за участю поверх 200 осіб приятелів і знайомих. Вечір відкрив голова громади Василь Сойко, а господарем був Олекса Канарейський — голова Комітету. Молитву прочитав о. Олександр.

Слово про життєвий шлях, працю, успіхи і заслуги І. Козачка виголосив проф. А. Степовий, який подав сильветку відданої творчої праці протягом 20-ти років, починаючи з Зальцбургу (Австрія) в другому таборі збігців при церкві св. Покрови, а пізніше в Монреалі при церкві св. Юрія та св. Покрови.

Протягом 15 років у Монреалі І. Козачок крім церковних хорів був диригентом великого світського хору з 60 осіб, який був на високому мистецькому рівні та займав належне місце в українській колонії Монреалю, доставши високу оцінку не лише громади, а й знавців хороого співу.

Нині І. Козачок крім церковного хору є диригентом одумівського хору з 40 осіб із студіюючої молоді та квінтету, які своїм мистецьким рівнем популярні в Монреалі і поза ним. Він веде також рідношкільний хор та є вчителем співу в Рідній Школі при церкві св. Покрови.

Праця серед молоді і дітей має виняткове значення і наш диригент заслуговує на особливе пошанування за це.

Протягом багатьох років хори і квінтет під орудою І. Козачка брали участь у національних святах, академіях, як з рамени КУК, так і різних організацій. Крім того були влаштовані самостійні концерти для ширшої громадськості Монреалу, які дістали високу оцінку нашої та англо-французької преси. Багато попрацював І. Козачок і в церковному хорі при церкві св. Покрови, який є одним із найкращим у Канаді своїм київським напівом.

Працюючи як диригент, І. Козачок рівночасно підвищував

свої знання з музики і співу, які дістав у школі при славному Почаївському монастирі. Він закінчив музичну школу в Монреалі, був співаком хору "Україна" славного майстра Нестора Городовенка, де поглибив знання співу і диригування і став паздивим учнем цього великого мистця музики і пісні.

Головні ознаки Івана Козачка як диригента — це віддана любов до хороого співу, уперта і послідовна праця над партіями і цілим хором, талановите виявлення "душі" пісні, які разом визначають його успіх.

Працю його високо оцінили Бл. Митрополит Іларіон, В.П. Архисп. Михаїл (знавець музики), пок. о. прот. Петро Архангельський, о. митр. Єлифаній Чижив, о. О. Костюк, о. митр. Д. Фотій і славний диригент Нестор Городовенко.

Після виголошеного слова професора А. Степового, господар вечора О. Канарейський запропонував гост за ВШ. диригента, який закінчився співом "Многая літа".

Ювілянтові передано квіти, ви словлено і прочитано привітання від різних осіб і організацій.

3 привітання виступали: 1. Надійка Костюк в асисті: Нелі Гайчук, Ірени Цвіткової та Галі Радюк із дарунком чудових квітів і словом привіту віршем Рідної Школи, 2. Голова Громади — Василь Сойко, 3. пані Віра Вусата від Жіночого товариства ім. Л. Українки, 4. М. Жовтоніжко від СУЖЕРО, 5. І. Гайчук від церковного хору св. Покрови, 6. Олександр Мельник від ОДУМ-у, 7. П. Міщенко від громади св. Юрія, 8. полк. С. Вальштайн від Товариства Сприяння УНРаді, 9. В. Левченко від колишніх хористів церкви св. Покрови в Зальцбурзі (Австрія), 10. К. Роговський від Дирекції Кредитівки "Київ", 11. Проф. С. Босий — диригент хору Собору св. Софії, 12. п. Жданів від білоруського хору, 13. В. Пилипчук від групи кумів, 14. О. Сава Цитухин і 15. наст. о. Олександр Костюк. Зачитані були надіслані привіти: 1. Первоєрарх Бл. Митрополит Іларіон, 2. В.П. Арх. Михаїл, 3. о митр. Д. Фотій з Торонта, 4. ГУ ОДУМ-у з Торонта, 5. Добродійка Марія Архангельська, 6. "Просвіта" ім.

Т. Шевченка з Монреалу, 7. О. Протопресв. В. Слюзар із дружиною, наст. Собору св. Софії, 8. ГУ СУЖЕРО з Торонта, 9. пані Ф. Хряків із Торонта, 10. Богослов П. Каліщук із Ляшин і 11. С. Демесюк із родиною — Ляшин.

Від громади і всіх присутніх було вручено В.Ш. І. Козачкові цінні дарунки та грошовий дар, від ОДУМ-у теж цінний дарунок і похвальний лист мистецьки оформлений, від Бл. Митр. Іларіона Похвальну Грамоту за віддану працю на церковній ниві.

Після привітань особистих і за читаних та вручення дарунків, виступив І. Козачок, який схвилювано подякував організаторам за таку несподіванку, чудове прийняття та вшанування, якого він не сподівався, а також всім присутнім за привіти, а зокрема А. Степовому за тепле слово й високу оцінку його праці та пообіцяв і далі працювати для добра Церкви та української громади.

Була переведена збірка на церкву, яка у висліді дала 408 дол. разом із пожертвою І. Козачка. Господар прийняття О. Канарейський подякував усім присутнім за участь і всім жертводавцям та Комітетові й Управі Громади, а також Жіночому Товариству за смачну вечерю.

Не забули дати на пресу — "Укр. Вістям" — \$10.00, "Укр. Голосу" — \$5.00, "Віснику" — У. П. Ц. — \$5.00, "Молодій Україні" — \$5.00.

Після офіційної частини відбулася забава при гарній оркестрі п. Цапа та співи хорів. Особливе призначення належить голові Громади В. Сойкові та голові Комітету — О. Канарейському за відзначення заслуженої людини, яка вклала 20-ти річну працю для добра Української Православної Церкви, молоді і громади.

А. С-вий

РІЧНІ ЗБОРИ ФІЛІЇ ОДУМ-у В ЛОНДОНІ

Річні збори філії ОДУМ-у в Лондоні, Онтаріо відбулися 30 січня 1966 р. у присутності 22 осіб. Отець М. Дебрин, капелян ОДУМ-у відкрив збори молитвою, потім було вибрано прези-

дію зборів в такому складі: голова — М. Сніг, секретар — Л. Матвіїв. Річний звіт був одногосно прийнятий. До нових членів ОДУМ-у прийняті: Кузьменко Андрій, Володченко Василь, Тищенко Ліда, Яремченко Григорій та Олексієнко Люда.

Далі звітували голова Рая Лисенко і скарбник Зіна Володченко.

Нова управа обрана в такому складі: голова — М. Сніг, заступник — В. Мельник, секретар — Л. Матвіїв, скарбник — Т. Лисенко, спорт. реф. — П. Кошарний, Контрольна Комісія: З. Володченко, М. Ноженко і М. Матвіїв.

В дискусії взяли слово. о. М. Дебрин, п. Б. Яремченко, Ф. Підпригода, п-і Г. Володченко. о. М. Дебрин подякував уступаючій управі за їхню працю і привітав нову управу та подякував батькам за їхнє зрозуміння і допомогу молоді. В слові до молоді о. Дебрин сказав, що молодь мусить бути амбасадором України і української культури у чужому світі, ми мусимо розповідати чужинцям про нашу поневолену Батьківщину, про наші звичаї, нашу культуру. Б. Яремченко зазначив, що бажано, щоб більше батьків посилали своїх дітей до літніх таборів, утримуваних на високому виховному і культурному рівні.

Ф. Підпригора зазначив, що, на жаль, у звітах не було згадки про розповсюдження одумівського журналу "Молода Україна".

Г. Володченко закликала нашу молодь гуртуватися і працювати в своїх організаціях. Збори закінчилися молитвою.

Секретар Ліда Матвіїв

Т Р Е Н Т О Н

5 березня 1966 р. в Трентоні, штат Нью Джерсі, відбулися збори батьків, діти яких належать до ОДУМ-у. Метою зборів було створення Товариства Одумівських Приятелів (ТОП) в Трентоні. Збори відкрив голова філії ОДУМ-у Іван Івахненко, який подякував всім присутнім за їх зрозуміння ваги праці ОДУМ-у. Він розповів присутнім про мету і потребу створення ТОП, яке б тісно співпрацювало з упра-

Ой ти, дівчино...

В. Перевальський: Дереворит.

вою філії ОДУМ-у, сприяючи тим успішному розвитку і росту ОДУМ-у. ТОП мусить бути при кожній філії ОДУМ-у. Близька співпраця батьків, діти яких належать до ОДУМ-у є конечна. До ТОП-у мусять належати не лише батьки одумівців, але всі хто цікавиться вихованням української демократичної молоді.

Євген Кальман член ГУ ОДУ-Му США та активний працівник трентонської філії ОДУМ-у подав додаткові інформації про ОДУМ, його ідеї та плани на майбутнє. Після коротких запитань та відповідей вибрано управу Товариства Одумівських Приятелів в Трентоні:

Василь Гаврилко — голова, В. Кириченко — секретар, Павло Левченко — заст. голови.

Новообраній тричленній управі ТОП доручено скликати збори ТОП, вибрати з поміж себе додаткових осіб до управи та приступити до зорганізованя всіх бажаних допомогти ОДУМ-ові

в Товариство Одумівських Приятелів. Управа ТОП також має зформувати Виховну Комісію з кваліфікованих осіб, які допоможуть в праці з Ю ОДУМ-ом. То ж побажаймо управі ТОП успіху в праці для добра і росту одумівської родини. Всі діти прихильників ОДУМ-у мають бути членами ОДУМ-у, а всі батьки членів ОДУМ-у та прихильники ОДУМ-у повинні бути в ТОП.

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молодої України" залежить також і від Тебе!

Отже, поширюй журнал, приеднуй нових передплатників!

Не забувай про пресовий фонд
"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

ЩО ДІЄТЬСЯ З НАШОЮ ПЛАНЕТОЮ?

Останнім часом у багатьох газетах і журналах світу з'явилося чимало статей про те, що Америка віддаляється від Європи, що Австралія "подорожує" океаном із швидкістю п'ять сантиметрів за рік і, нарешті, що Земля... росте. Безумовно, і наших читачів цікавить, наскільки все це відповідає істині.

Для більш вичерпної відповіді необхідно повернутися до тих часів, коли не існувало ані Землі, ані інших планет. На їх місці, власне, як і в усьому просторі навколо Сонця, оберталася газоподібна хмара. (Попереджаємо відразу, що тут наводиться нова теорія — правда, вона вже встигла завоювати велике число прихильників!). Так от, у цих хмарах часточки "збивалися" і утворювали великі куски — зародки майбутніх планет. Ці часточки приносили на небесні тіла не лише свою речовину, а й енергію: вони розпалювали їх своїм падінням. Так виникла і наша Земля. Космічний "пил" все прилітає і прилітає з глибин Всесвіту, навіть тоді, коли наша планета набрала вже солідної маси. Невпинно зростає усередині Землі і тиск. Власне, цей високий тиск разом з високою температурою, згідно цієї теорії, сприяв виникненню ядра нашої планети.

Ядро Землі і досі має надзвичайно високу щільність, гіпотетично воно приблизно у 18 разів перевершує щільність води. При народженні ядра земна куля "сху дла" десь у шість разів, діаметр зменшився в два з половиною рази, а речовина ще більш розплавилась. Це ядро являло собою майже всю Землю, і лиш на поверхні був слабенький шар розплавлених гірських порід. Цю будову наша планета зберігала до того часу, доки згрупувався увесь "пил", який перебував на її космічному шляху. Цим і завершилась формація (але не розвиток) земної кулі — "пил", за допомогою якого вона "товстішала", перейшов у розряд "дефіциту".

Потім розпочався довгий етап повільного охолодження. Тут діяв простий принцип, на зразок гарячого чайника, що стоїть на

холодній плиті: доки чайник не віддасть свого тепла атмосфері і не набере однакової з нею температури, він "не заспокоїться". Так і Земля посилала своє тепло до холодного, звичайно, в порівнянні з нею, космосу. У нашій кулі виявився чималий запас тепла, бо процес цей відбувається архинеквапливо, щоправда, в справу "втрутилися" густі хмари, які все щільніше огортали Землю. Вони виконували ролю ватної ковдри, яка допомагає чайнику тривалий час зберігати свої теплові запаси.

Але всевладний час спокійно робив своє діло: за мільярди років верхній шар, охолоджуючись, перетворився на нинішню земну кору. Справа дійшла аж до ядра (поки що в прикордонних межах). Охолоджена частина ядра переходила в звичайну речовину, яка знову-таки ж збільшилась у габаритах у шість разів. Через це земна кора натягувалась і врешті-решт, "розірвалася" на континенти, які під впливом охолоджувальних процесів віддалялися один від одного, "маневрували", аж поки не зайняли своєї сьогоdnішньої позиції. Тепер уже земна куля збільшилась у діаметрі приблизно в 1,4 рази, а площа поверхні близько двох разів. Отже всі океани — значно молодші за землю.

Процеси росту Землі не відзначалися поступовістю і рівномірністю; їх невірноважений характер проявився, зокрема, в області Тихого океану, в Атлантиці та індійському океані. Під час виникнення перших тріщин у земній корі, а також при зіткненнях континентів виникли і перші гори, які згідно цієї теорії, не є продуктом збігання земної кори при її охолодженні, як вважали вчені до цього часу.

Яке майбутнє у Землі? За прогнозами авторів цієї теорії, вона збільшуватиметься й надалі, аж доти, доки її ядро зовсім зміниться і перетвориться на звичайну речовину, і наша планета згасне й охолоне. На перший погляд, безрадісна картина. Та якщо врахувати період протікання цього процесу, для песимізму не зали-

шиться місця, адже на все це "потрібно" не менше десятків мільярдів років. А тоді людство опанує не лише Сонячну систему і галактику, а й мегагалактику, де, напевно, знайде місця, нічим не гірші від планети з ім'ям Земля.

Нові точки зору на виникнення і розвиток Землі справді революційні: вони ламають установлені теорії, і тому багато вчених сприймають її стримано, зважуючи докази "за" і "проти". Поки що "за" значно більше.

Цікавий доказ на користь нової теорії рівно рік тому запропонував англійський учений професор Греер. Це глобус Землі часів, коли всі континенти створювали єдину органічну поверхню, а океанів ще не існувало. Всі береги і обриси континентів добре співпадають: кожний півострів одного материка майже повністю заповнює собою затоки іншого. Цікаво, що за тих часів діаметр земної кулі був приблизно наполовину меншим, ніж нині. А ще більш цікаво те, що окремі континенти самі "занотували" свій шлях. Ці записи вони під час мандрування по земній кулі "робили" у своїх горах, залежно від положення в окремих етапах розвитку. За одним з них, так званим палеомагнетичним, за зразком первісної породи можна було визначити, як континенти віддалились один від одного і яке положення займали відносно до тогочасного Північного полюса. Останній в свою чергу, "захоплювався" мандрами, і тому екватор не проходив по тих материках, по яких він пролягає зараз.

Цим висновком не можна не дивуватись, але все більше підстає, що вони правдиві. Багато спостережливих людей і раніше звертали увагу на те, що Африка і Південна Америка, та й інші частини світу, мають багато "спільних" рис у своїх берегах, тобто шільно прилягають один до одного. Щоб остаточно переконатися, пропонуємо провести нескладний дослід. Візьміть карту островів, що лежать на північ від Канади. Виріжте їх і зсуньте — ви одержите суцільну пло-

Місяць і ми

щу. Справа, мабуть, у тому, що вони відокремились від Америки і зажили самостійним життям порівняно недавно.

Не будемо говорити про абсолютну непогрішність цієї теорії. Можливо, мине небагато років, і нова гіпотеза більш влучно вималює перед людством історію виникнення і розвитку Землі, а можливо, що й ця теорія збиратиме все більше доказів на свою користь, збагачуватиметься новими подробицями. Адже не секрет, що нині ми більше знаємо про космос, аніж про власну планету. В усякому разі ми семисотмильними кроками йдемо до інших світів і лише по сотнях метрів (і з кожним роком все повільніше!) просуваємось вглиб, до пекельних надр.

Земні геофізики і геологи (в наш час народжуються їх космічні колеги) багато надій покладають на освоєння... інших планет. Недарма після успішного примісячення космічної станції "Луна-9" у виступах геологів було стільки зацікавленості і оптимізму. Бо навіть з Місяця буде значно "видніше" рідну Землю. Саме співдружність наук — запорука успіху у розкритті цієї таємниці, успішне подолання якої принесе людям нові блага і можливості розвитку цивілізації.

В. Григорчук

БАТЬКИ!

МАТЕРІ!

Чи Ви вписали своїх дітей до
ОДУМ-у?

Якщо ні, впишіть їх негайно!

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 Bloor Street West

Toronto, Ontario

Tel.: 535-2135 — 535-2136

Подорожування літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом в Канаді і в інших країнах, замовлення готелів, спровадження своїх, вироблення віз і паспортів, безкоштовні інформації у справі еміграції — все це полагождать Вашою рідною мовою досвідчені власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОДороЖЕВОГО БЮРА В ТОРОНТІ

МАРКІЯН КОГУТ

і ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

Нова планета! На Місяці хвилювання, селеніти спостерігають Землю у всі далекоглядні труби... Так коментував художник XVIII століття запуск повітряної кулі. Адже в його час багато людей вірили, що Місяць заселений.

"Бог створив ще іншу величезну Землю, яку безсмертні називають Селеною, а люди — Місяцем, і на ній є багато високих гір". Так думав Прокл, грецький філософ, який жив 2500 років тому

Пейзажі Місяця люди розрізняли вже тоді. Але ближче познайомитися з нічним світилом стало можливим лише багато століть пізніше. 7 січня 1610 року Галілей вперше спрямував на нього свого неідеального телескопа. Він побачив складний місячний краєвид, покритий горами, долинами і величезними западинами місячних морів. Уже після нього відомий польський астроном Ян Гевелій і вчений езуїт Річчіолі взяли до складання першої місячної мапи.

За три з половиною століття на видимій її півкулі були "розглянуті" всі деталі розміром не менше як 100 метрів. А до об'єкта ж трохи не півмільйона кілометрів.

Влітку 1965 року советська міжпланетна автоматична станція "Зонд-3" стерла останню "білу пляму" з невидимого боку природного супутника. Сьогодні докладну мапу місячного світу можна нарисувати так само, як мапу нашої планети.

Захоплення "місячною географією" має цілком практичну мету — підготовку маршрутів експедиції. Зараз на знімках можна роздивитися кратери з попе-

речником лише на кілька дециметрів! Проте раніш ніж людська нога стане на поверхню місяця, треба ретельно освоїти і перевірити техніку м'якого примісячення.

Якби у нашого космічного сусіда була хоч трохи густіша атмосфера, можна було сідати на парашуті. Але це виключене. Залишається два способи — реактивне гальмування і зм'якшення (гальмування) удару.

Гальмувальні ракети біля поверхні Місяця мусять створити тягу, протилежну рухові космічного корабля. В умовах землі такі апарати пристосовані досить добре. Але при посадці на Місяць ввімкнути прилади вчасно дуже важко. Якщо "погасиш" швидкість зарано, літальний апарат під впливом місячного притягнення упаде на Місяць і розіб'ється. Якщо ввімкнути запізно, буде те саме. Значить треба вибрати такий момент, коли гашення космічної швидкості до нуля відбувалося б біля самої поверхні Місяця — не раніш і не пізніш. Інженери зараз і намагаються ввіймати оцей момент.

Гадають при посадці використати і різні амортизатори, наприклад, величезні надувні подушки. Але вони допоможуть лише тоді, якщо реактивні гальма "зіб'ють" швидкість майже до нуля.

Як бачимо м'яка посадка ще не розв'язана проблема. Але початок уже зроблено. Експериментальна станція "Луна-5", запущена в 1965 році, — перша практична спроба м'якого примісячення. Безсумнівно, ці спроби з часом закінчуться успіхом: технічні проблеми у наш час розв'язуються дуже швидко.

Хліб-сіль майбутньої зустрічі

Уявімо тепер собі чим зустріне Місяць перших космічних мандрівників.

Перед ними постане задача — максимально використати "міс-

цеві" природні багатства. Чи можна розв'язати її?

Сучасний англійський астроном З. Копал вважає, що "води на Місяці може бути стільки ж, скільки її у всіх морях і океанах Землі". Але вона, звичайно, не в рідкому стані, а в незвичному для нас — "вкраплена" молекулами в кристалічну ґратку мінералів. Особливо багато кристалізаційної води у вулканічних породах, що вкривають поверхню Місяця. Виділяти її будуть випаровуванням в спеціальних колекторах, використовуючи для цього соняшні електростанції.

Гарячий пар може стати просто робочою речовиною для двигунів і джерелом кисню. А це перша умова, при якій можливе життя.

Там, де відбуваються місячні виверження, виділяється, очевидно, й вуглекислий газ — теж потрібна для життя речовина. Так що у космонавтів буде напихати все, щоб вирощувати в місячних оранжереях хлорелли та інші земні рослини. Ось вони то й будуть на перший час найпростішими харчами.

Протягом довгої півмісячної ночі і рослинам і людям потрібне буде штучне освітлення й тепло. Сила ваги на Місяці, як ви знаєте, в шість разів менше земної. Тому побудувати величезні соняшні енергетичні установки будови буде не важко. Не треба буде ані сильних підойм, ані важких машин. Як будівельний матеріал можна використати місячну пемзоподібну породу. Вона лежить тут під ногами, на поверхні. Природа тисячоліттями готувала її для перших поселенців.

Бльоки з цієї породи витримують, можливо, навантаження до 1250 кг. (кв. см.). Цього досить для промислового і житлового будівництва. А втім, щоб уникнути метеоритної небезпеки "бу дівлі", можливо, будуть вмонтовані у місячні гори.

Місяць створений з того самого "тіста", що й Земля, з тих самих хемічних елементів. У надрах його є колосальні запаси корисних викопних. Місячні геологи знайдуть там багаті родовища сірки у розколинах вулканів. Там таки можливо є скупчення

вулканічних порід, багатих на свинець, цинк, хлор та інші цінні для промисловости елементи. Розміри нашого сусіда досить поважні, і можна припускати, що в надрах його сформувалися й алмази. Колись величезний місячний діамант засяє в руках місячного геолога.

Ви, звичайно, помітили, як часто в цій статті вживається: "можливо", "вірогідно". Чи не фантазує тут автор? — Ані трохи. Так думають сьогодні науковці. Але підтвердити все мусить, як завжди, дослід — перша місячна експедиція.

Ф. Зигель

СТАРОДАВНІ ЛІКИ

Разом з мумією принцеси Нефру-Птах було знайдено пляшечку з брунатною рідиною, яку єгипетські науковці спочатку вважали за суп, призначений для принцеси в її потойбічному житті. Доктор Закі Іскандер, завідувачий хемічної лабораторії Каїрського музею, недавно закінчив хемічний дослід цієї рідини. Аналіз виявив, що вона не могла бути супом, а мабуть була якимсь косметичним засобом. Вона складається наполовину з смоли, а наполовину з сульфідів свинцю. Щоб розв'язати загадку брунатної рідини, запросили багатьох науковців різних фахів.

Вони вивчили всі відомості, які мав музей про звички, захоплення принцеси, про її здоров'я та інше, а потім дісталися до оазису Райоум, де було знайдено мавзолей Нефру-Птах. Під вирубанним на кам'яній стіні рисунком, на якому зображена молода принцеса, що грає на музичному струменті, були написані ієрогліфи. Розшифрувавши їх, вчені довідалися, що принцеса померла від невідомої хвороби і що фараон Амен Ель Хаад III пробував три дні біля її саркофагу, оплакуючи смерть улюбленої дочки. З ієрогліфів довідалися, що принцесу лікували від "білих плям на очах".

Фахівці виявили, що ці плями означали катаракту, а окулісти визнали, що суміш смоли і сульфідів свинцю справді могла б допомогти в такій хворобі.

Отже, те, що вважали найдрев-

нішим супом у світі, виявилось найдревнішим промиванням для очей. Разом з тим науковці вважають, що вони мають ще один доказ того, що єгипетські медики знали багато більше за європейських, які багато століть пізніше вірили в цілющі властивості праху з могил фараонів.

СИМВОЛ МУЖНОСТІ Й КОХАННЯ

У народній уязі чимало рослин стали символами. Приміром, калина, яка в осінній час одягає намисто коралово-червоних плодів, — символ дівочої вроди, а дуб — стійкості. Є також рослина, яка вважається у горян символом мужності. Це — едельвайс. Неначе сріблясті багатопроменеві зірки, що впали з неба, красуються на стрімких скелях його суцвіття. Справді, треба бути сміливим і мужнім, щоб здобути з неприступних скель цього красеня гір. Недарма юнак дарує квітку коханій, як символ щирої і безмежної любові, а дівчина з гордістю носить дарунок.

Квіти едельвайса дуже дрібні. Зібрані вони у суцвіття, які оточені кількома рядами горизонтально відхилених приквіткових листочків, білих від густого опушення.

Едельвайс надзвичайно популярний серед туристів. Його так посилено виривали на сувеніри, що нині в усіх країнах, де він зустрічається, перебуває під охороною закону. Саме тому слід дбати про збереження цієї чарівної рослини.

Народні назви едельвайса різноманітні, але дуже поетичні. Так, у Карпатах його називають білоткою або шовковою косицею у Франції — зіркою полонин, а в Італії — квіткою скель.

АФОРИЗМИ

Клясик — це автор, якого вихваляють, навіть не читаючи.

Корінь книги — не в її корінці.

Серед книг також бувають ледарі, — як стане на полицю, так роками й не зрушить з місця.

Перш ніж видерти з книги сторінку, уважно перевірь, чи не твоя це книга.

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

Муки Тантала

Тантал — герой популярного грецького міту, син Зевса. Улюбленець богів, він мав право перебувати на Олімпі. Одного разу Тантал образив богів, за що його скинули в Аїд, де він терпів страшні муки. Тантал стояв по горло у воді, але його весь час мучила спрага: коли він хотів напитися, вода відступала. Гілка з плодами відхилялася щоразу, коли голодний Тантал простягав до неї руку.

У переносному значенні "муки Тантала" — нестерпне страждання від усвідомлення близькості бажаної мети і неможливості її досягти.

Любовний трикутник

Вираз походить з драми Г. Ібсена "Гедда Габлер". Один з героїв цього твору, асесор Брак, каже Гедді, що він хотів би стати другом хазяйки дому, "а потім і хазяїна, звичайно... такий трикутний союз, по суті, — дуже зручний для всіх сторін". Коли входить чоловік Гедди, Брак додає: "Трикутник замикається".

Цей вираз вживається із значенням: подружжя і третя особа (коханець, коханка).

Прокрустове ложе

Ліжко, на якому, за старогрецькою легендою, розбійник Прокруст укладав спійманих ним мандрівників. Тим, для кого ліжко було завелике, Прокруст витягав ноги, для кого замале — відрубав.

Вжитий в непрямому значенні, цей вираз характеризує надумане мірило упередженої людини, яка підганяє під нього факти дійсності.

Титан

У старогрецькій мітології титани — божества, діти Геї (землі) та Урана (неба), які повстали проти олімпійців, очолюваних Зевсом, але були переможені.

У переносному вживанні титан — людина виняткового розуму й обдарованості; титанічний, величезний.

ІСТОРІЯ НАЗВ

Лохвиця

Місто Лохвиця вперше згадується у літопису в 1320 році. Воно розташоване на берегах річок Лохвиці і Сулиці. Від найменування першої з них і походить назва міста. Назва ж самої річки деякими вченими виводиться від риби лосося. У словнику В. Дала "лохом" називається риба "семга, лосось, облоховившийся по выметке икры".

Хорол

У духівниці Володимира Мономаха, датованій 1083 роком, сказано: "Том же летом гонихом по Половцих за Хорол, иже Горошин (на Суле) взяша и ходихом за Сулой..."

Свою назву місто дістало від назви річки Хорол, на якій воно розташоване.

Було колись...

Коли семирічний Моцарт давав концерти у Франкфурті на Майні, до нього підійшов хлопчик років чотирнадцяти.

— Як чудово ти граєш? Мені ніколи так навчитись.

— Чому ж? Адже ти зовсім дорослий. Спробуй, а якщо не йде, почни писати ноти.

— Я пишу... вірші...

— Це теж дуже цікаво. Писати добрі вірші, мабуть, ще важче, ніж створювати музику.

— Та ні, зовсім легко. Ти спробуй...

Співбесідником Вольганга Моцарта був юний Вольфганг Гете.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

ПРИЄДНАЛИ:

Віра Павлюк, Торонто	2
Іван Гринь, Філадельфія	1
Євген Федоренко, Ньюарк	2
Леонід Ліщина, Торонто	2
Петро Родак, Торонто	3
Філія ОДУМ-у, Бафало	6
П. Кошарний, Лондон	1

Усім щиро дякуємо.

Адміністрація та Редакція
"Молодої України"

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Еміль Денесюк, Торонто	\$2.00
М. Коростіль, Торонто	1.00
Леонід Ємець, Ворнер	2.00
А. Звоздецький, Сангудо	3.00
С. Боженко, Сан-франціско	5.00
Юрій Примак, Ст. Ламберт	5.00
І. Журжа, Філадельфія	2.00
В. Корж, Торонто	2.00
А. Берегулька, Бостон	1.00
К. Рибалка, Мейс Ландінг	2.00
Є. Савчук, Мілвіл	1.50
В. Парафенко, Вестон	1.00
А. Дячук, Чикаго	2.00
І. Лисенко, Чикаго	1.00
Т. Кратер, Гілсайд	2.00
Юрій Криволап, Болтімор	2.50
Д. Грушецький, Чикаго	5.00
Філія ОДУМ-у в Чикаго з коляди	\$75.00
Філія ОДУМ-у в Філадельфії з коляди	\$120.00.

Усім жертводавцям щира подяка.

Адміністрація та Редакція "Молодої України"

Пан Іван ГРИНЬ перевів збірку на пресовий фонд "Молодої України" в місті Філадельфія. Пожертви зложили такі особи:

Воскобійник Іван	\$5.00
Гасин Іван	5.00
Дробот Микола	3.00
Криволап Віктор	2.00
Антоненко Олександр	1.00
Шевчук Володимир	1.00
Даниленко Іван	1.00
Біляев Володимир	1.00
Деревянко Олексій	1.00
Чалишев	1.00
Зінченко Іван	1.00
Тухар Григорій	1.00
Корсунь Євген	1.00
Луценко Йосип	1.00
Граур Микола	1.00
Жорняк Іван	0.50
Квітка Микола	0.50

Усім жертводавцям дякуємо за пожертви, а панові Гриню щира подяка за його труд.

Адміністрація та Редакція "Молодої України"

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В числі 133 "М.У." на другій сторінці обкладинки помилково подано, що філія ОДУМ-у у Клівленді внесла на видання альманаха 70 дол., треба читати 75 доларів.

Ціна 40 центів.

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чистення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

Навчили

Людовик XIV запитав одного
разу придворного вельможу, ве-
лике честолюбство якого він
знав:

— Чи знаєте ви еспанську мо-
ву?

— Ні, ваша величносте.

— Тим гірше для вас.

Вельможа подумав, що може
його пошлють послом в Іспанію,
якщо він знатиме еспанську мо-
ву. Він наполегливо взявся до
вивчення цієї мови і незабаром
опанував її. Прийшовши до ко-
роля, він сказав:

— Ваша величносте, я вивчив
еспанську мову.

— Вітаю вас, тепер ви зможе-
те читати "Дон Кіхота" в оригі-
налі.

Гроза

Журналіст бере інтерв'ю у
морського капітана, що відхо-
дить на пенсію.

— Скажіть, капітане, з тих ба-
гатьох гроз, що вам довелося
пережити за довгі роки плаван-
ня, яка була найстрашнішою?

Старий морський вовк зами-
слився, а потім відповів:

— Я думаю, що це було в той
день, коли я плюнув на підлогу,
яку моя дружина щойно виша-
рувала.

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві
- позички.
- Асекурує ощадності до 2
- тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє уря-
- дування.

ВПИШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ
З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994

АНТИЧНІ УСМІШКИ

Хтось зробив зауваження атен-
ському філософу Анаксагорові:
— Ти втратив зв'язки з атеня-
нами.

— Ні, навпаки, атеняни зі
мною, — відповів той.

Хто з молоду ледарує, той на
старості літ тяжко працює.

—о—

Демосфен говорив, що корінь
освіти гіркий, але плоди її со-
лодкі.

Дешевизна

Одна квіткова крамниця в мі-
сті Верона помістила у вітрині
таке оголошення:

"Продаємо квіти так дешево,
що їх можуть купувати навіть
чоловіки для своїх дружин".

**УКРАЇНСЬКА
МЕБЕЛЬНА
ФІРМА**

ORBIT FURNITURE

and

APPLIANCE Co. Ltd.

419 College St.

Toronto, Ont.

Tel.: 363-5359

- Великий вибір хатніх
і конторських меблів.
- Електричні прилади
та інше.
- Солідна обслуга.

УВАГА!

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (фор-
неси) і даємо безплатну ціло-
річну обслугу
нашим сталим відборцям
опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

**DNIPRO FUEL OIL
LTD.**

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої
БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

Покупець: Чи є у вас щось на
тему "Чоловік — господар ха-
ти"?

Книгар: Запитайте у відділі
фантастичних повістей.

—о—

Коли Абрагама Лінкольна запи-
тали, що таке тактовність, він
відповів:

— Це вміння розуміти інших
так, як вони самі себе розумі-
ють.

—о—

Восьмирічний Петрусь одержав
у школі завдання написати про
своє походження. Для цього він
спитався в матері:

— Мамо, звідки взялася наша
бабуся?

— Бабусю приніс лелека, син-
ку.

— А ви, мамо, звідки?

— І мене приніс лелека.

— А я?

— Тебе також...

"Впродовж трьох поколінь у
нашій родині не було нормаль-
них народжень", — почав писа-
ти хлопець.

—о—

Суддя: Розкажіть, підсудний,
де ви взяли це авто.

Злодій: Біля цвинтаря. Воно
там стояло без нікого, і я поду-
мав, що власник його помер.